

Фірада

аңмаштыка

нформация

озвага

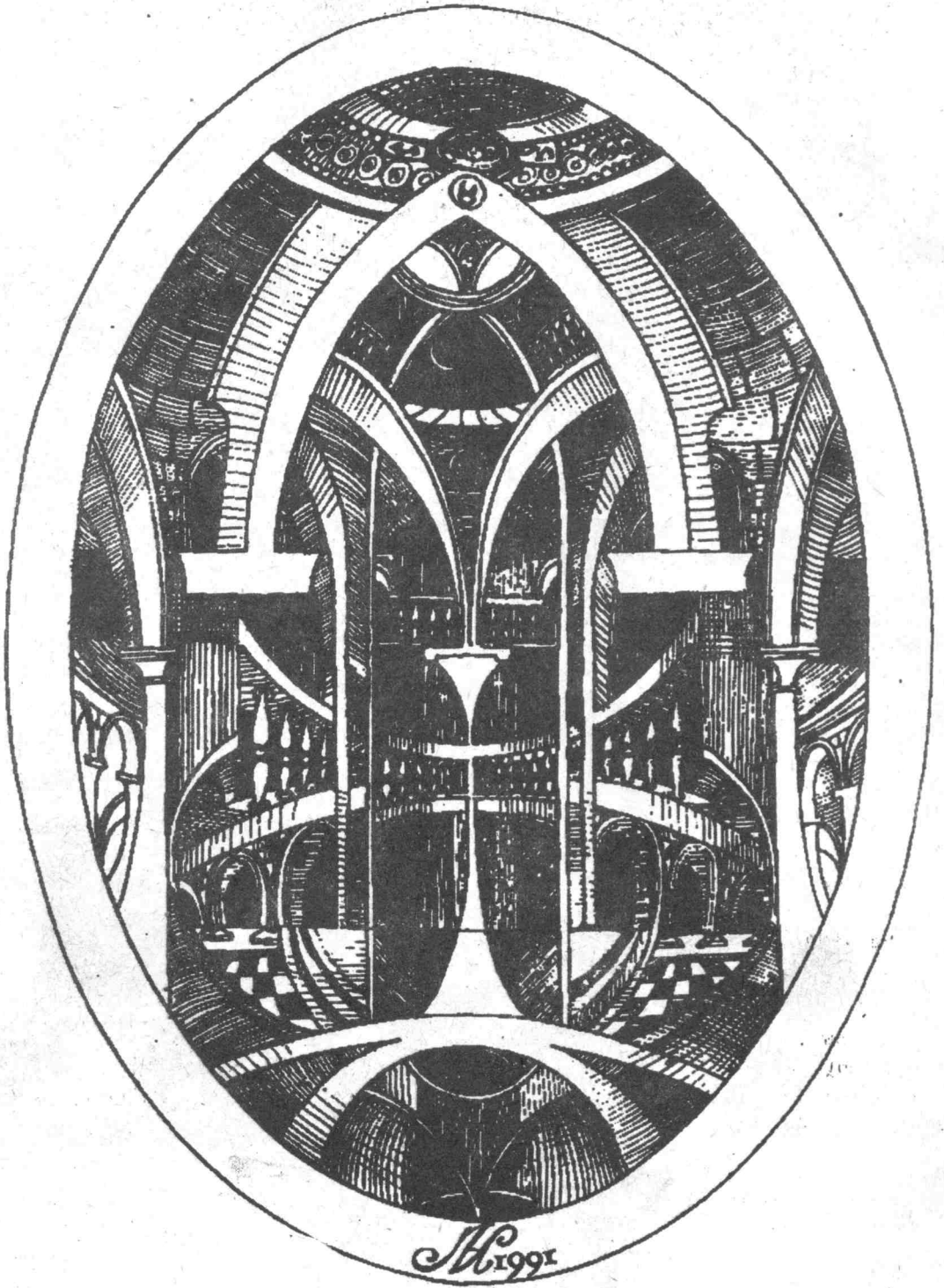
вангаря

2

В НОМЕРІ:

- Продовження оповідання "Вбивця драконів".
- Вперше після Гоголя - українська містика.
- Львівська фантастика (уривок з роману).
- Продовження пригод Мауглі в малюнках.

ВОЛОДИМИР ЖОВНОРУК

Сторінки ненаписаного щоденника

12.04

Зараз одинадцята ніч, а дощ не припиняється. Зранку було важко, свинцево на душі, а десь надвечір набігли хмари; небо розкраяла блискавка і відпустило, ніби із задимленого Хрещатика потрапив у первісний ліс. Красива була блискавка, незвичайна, подвоєна.

Увесь вечір блукав Києвом. Дощ періщить, неначе з брансдобойта. Людей на вулиці немає, всі порозбігалися, а я без парасолі. Боже, яке блаженство... Спустився Андріївським узвозом. Замерз, мов цуцик, до нитки, проте лишився задоволеним. Годину дивився на Дніпро. Вода темна, небо темне. І чому нічне небо й Дніпро так схожі, ніби брат і сестра?

Що за країна? Що за порядки? Неквапом гуляю Подолом, нікого не займаю, нічого не чіпаю. Так ні! Сержант мало не затяг у відділення. Ледве довів, що я не п'яний. Господи!!! Це ж так природньо! Невже не зрозуміло? - я просто хочу торкатися дощу! Сержанте?! Зірви з душі погони. Невже не відчуваєш, скільки колосальної енергії приховано в його вібруючих струнах? Зумій узяти хоча б один акорд, і тоді ти втямиш, що таке справжнє життя.

Дурні-дурні люди. Та вийдіть ви із своїх печерок-квартир, хоча б носи повистромлюйте. Торкніться неба, обніміться з дощем! Усвідомте - вони брати ваші!

Люди, люди... Сліпі й глухі створіння, вкриті залізобетонними панцирами страху, зневіри, матеріальних забаганок... Усе даремно...

Що зі мною? Минулу ніч не стулив очей. Дивився на місяць і літав. Стояв на балконі, а начебто ширяв серед зірок і бачив з висоти себе: заховану серед вогнів великого кам'яного монстра, маленьку живу істотку, що опирається на перила балкона й, задерши голову, напружено вдивлявся в небо, шукаючи там свою душу, зорю? Долю?

Хочу малювати. Безумовно хочу малювати, і не хочу нікого бачити. Нікого, крім Марини. Кожного ранку пхатися на роботу - суцільна мука. До всього ще й Федорівна останнім часом скоса зиркає. Натякає, аби шукав нову квартиру. Треба розвішати оголошення.

13.04.

Увечері малював. Страшно і млясо. Подібного зі мною не було. Пишу щоденника й переживаю все знову.

Малювати почав зазидна. Користувався лише чорною та білою фарбами. Такий творчий екстаз, як сьогодні, відчув уперше. Яке божественне це почуття! Лише б хто знав! Мені здавалося, що я палаю, немов гігантський бенгальський вогонь. Я не знаю, хто керував моєю руксю... Чорт? Бог? А може той..

хто нижче чорта, а може той, хто вище бога? Коли закінчив роботу, було вже темно. Навіть не помітив, як стемніло. Малюючи, бачив у темряві, мов сова. Як це може бути? Хто пояснить?

Увімкнув світло і вжахнувся. Я хотів намалювати автопортрет, а вийшло... якесь чорно-біле нагромадження, схоже на скелі, з котрих ростуть чи то дерева, чи то взагалі казнащо. І найбільш оце "казнащо" схоже на покручені кульбабами з кубічними голівками, а над цим усім - хмари, а може й не хмари; одне слово, щось об'ємне й пухнасте. Коли нерви заспокоїлися, я підійшов ближче й побачив, що створена "абабагаламага" рухається і навіть пахне чимось приємним, до болю знайомим і водночас - далеким і невідомим. Хто зможе відповісти, чому, малюючи автопортрет, я намалював оцю чортівню? Який зв'язок між нею і мною?

Приходила Марина. Моя Мариночка. Бідне дитя. Побачила картину. Питає, що це. Автопортрет, відповідаю. Вона аж пополотніла й незвичайно так блиснула зеленими очима. Вона, мабуть, відчуває, що зі мною негарзд. нормальна людина не здатна намалювати картину, яка рухається й має запах.

Але ж я - нормальна людина?

Накрив картину простиралдом. Треба не бачити її деякий час, а тоді подивитися свіжим оком. Руки сверблять, так хочеться ще малювати, але так боязно знову взяти за пензля.

Маринка вже вмє знімати болі дотиком руки, а також гіпнотизувати. Моєму знайомому передбачила майбутнє на тиждень. Каже, що згодом умітиме й на декілька десятків років. Ніби це може кожна людина, тільки треба тренувати якийсь просторово-часове передчуття. Ну, справжня відьма. Але ображається, коли так називаю. Каже, що звичайна чарівниця.

16.04.

Сьогодні була фантастична ніч. Хмари, важкі, неначе погляди лихих людей, назбиралися ще вчора. Непомітно позникали перехожі. Місто завмерло. Поопускали плечі каштани. Спочатку вулицями бешкетував розлючений вітер, що чимось скидався на рій розтривожених бджіл, потім сховався й він. Упали на землю декілька крапель і знову запанувала тиша. На цьому прелюдія закінчилася. А за декілька хвилин спалахнула перша блискавка, за нею друга, третя... Горобина ніч... Такого я ще в житті своєму не бачив. Блискавки краями темне рядно неба на маленькі клаптики, не встигла згаснути одна, як гуркотіла наступна, потім блискавки почали спалахувати по дві-три майже одночасно. Було видно, мов удень. Київ зробився маленьким-маленьким, наче іграшковим. Маринка розчервонілася, в незбагненно-зелених очах запалав вогонь. Буйство стихії для неї - найбільша радість. Може за це й люблю її?

Пішли на вулицю. Марині чомусь закортіло подалі від затхлого міста. Я, не роздумуючи, завів свого "Горбатого". Ніч. Дороги порожні. За десять хвилин були на "Одеській" трасі. Зупинилися біля Віти Поштової. Маринка вибігла на зоране поле, розкинула руки. Так стояла якусь мить. А потім зірвала з себе одяг і полетіла. Яке це було видовище! Освітлена блискавками ніч, а над землею, на висоті двох-трьох метрів, летить дівчина. Тіло в Марини сліпучо-біле, а за нею, піратським стягом, розвивається чорне волосся; воно в Марини довге, мало не до колін. І мені здалося, що у волоссі виблискує золотом пентаграма. Раптом Марина стала на землю й дивиться на мене, розширеними очима. Питаю, що сталося. Каже, що якісь незвичайні фіолетові блискавки влучають мені в серце. Дуренька. Це ж треба - таке примарилось.

Маринка вже спить. П'ята ранку. Я лягаю теж.

19.04.

Сьогодні Марина приходила вдягнена в усе чорне. Довга спідниця з чорного оксамиту, чорна блузка, чорні черевички на низьких підборах, волосся заплетене в дві товсті коси. Схожа на чорну троянду. Очі зажурені і вже не зеленкуваті, а теж чорні-чорні, неначе колапс. Обличчя ж було бліде, неначе мармурове. Навіть завжди яскраво-червоні пуп'янки вуст обескровилися. Сказала, що їй уже час. Незабаром десь на Закарпатті, в якомусь селі вмиратиме стара віщунка, чи ворожка, чи відьма. Одне слово, хтось із цього бісівського племені. Вона передасть свої знання, і Марина займе її місце чи то в житті планети, чи взагалі Космосу. А ми розлучимось назавжди.

Чимось холодним і безжалісним віє від таких слів, як "назавжди", "навіки", "нізащо", "ніколи", боюся їх. Вони нагадують відгострені сокири.

Марино, Марино! Навіщо воно тобі? Стати чаклункою - це вічна самотність. Самотність до смерті; чи не занадто велика ціна? Раніше чаклунок палили на вогнищах, топили. Зараз цього немає, але проклинати їх продовжують. Лишитися одною в двадцять років? Люди завжди ненавидять тих, хто не схожий на них; чорно заздрять тим, хто вмє більше за них, а незрозуміле - хочуть знищити, щоб не заважало й надалі бовтатись у болоті. Чи уявляєш ти хоч краплю того, що на тебе чекає? Звісно

двадцять століття не середньовіччя, але... Боже, навіть якщо тебе немає, все одно допоможи цій дівчині...

Не знаю, як переживу нашу розлуку. Я ще самотніший за неї. У Марини є хоч оця бабуся, є ще такі ж ворожки-віщунки, вони якось контактують між собою. А в мене - лиш картини.

Маринка сьогодні пригорнулася. Волосся пахне м'ятою, польовими квітами й ще чимось свіжим і вологим, немов подих моря. Який "діор" чи "шанель" з цим запахом зрівняються? Невже я більше не торкнусь цього тіла, тугого, неначе тятива лука?

Поклик долі? Веління серця?

Дуже хочу її намалювати. Таку, як тоді, в польоті: нагу, з очима, що блищать яскравіше за блискавки. Руки сверблять, але страшно: раптом намалую щось схоже на мій автопортрет. А з нього й зараз боязко знімати простирадло.

Марина запропонувала полетіти з нею до чаклунки. Побути разом допоки перейматиме науку. Я погодився. За тиждень у дорогу.

20.04.

Федорівна вважає мене за божевільного. Сьогодні чув, комусь скаржилася по телефону: розмовляє сам із собою, ночами не спить, двічі пройшов повз неї в коридорі, мало не зачепив плечем і не поздоровкався. Дивно? Коли ж це було? Хоч ріжете - не пригадую. Мабуть, стара вже сама марить. Як не як, а сімдесят вісім минуло, хоча ще так бадьоро бігає по магазинах.

Пишу й дивлюся на себе в дзеркало: розколошкане, довге волосся, борода в цятках фарби - вік Ісуса Христа. Тільки - не спіймав себе на думці, що не пам'ятаю, коли востаннє їв. Зі мною справді щось недобре.

23.04.

Сьогодні знову малював. Цілісінький день від мольберта ні на крок. Удруге відчув шал божевільного натхнення. Скільки можна знаходитися в такому стані? День? Два? Рік? Життя? Якби все життя... Та хоча б тиждень - можна вважати себе найщасливішою людиною в світі.

Сьогодні намалював щастя. Господи! Я справді божеволію... Хіба можна намалювати щастя?! Але ж я намалював, хай мені грець! Таке враження, що відібрав од себе шматочок. Намалював щастя і став менш щасливим? Однак це абсурд! Хіба щастя матеріальне, щоб його можна віддати чи взяти? Але звідки? Звідки це нудотне відчуття втрати? Звідки цей холодок під серцем? Звідки це м'ясне смоктання в шлунку, немов падаєш у прірву?

За два дні - до старої віщунки. Марина не з'являється, не телефонує вже четвертий день. На роботі не був бозна скільки. Хоч би хто згадав, що я ще живу. Виявляється, я був про своїх співробітників кращої думки, ніж воно є насправді. А раптом я помер чи захворів? Скрізь байдужість. Чекай, а якщо я і справді помер, і мене в цьому світі вже поховали, і моє нинішнє життя - тільки пам'ять людей? А може мене взагалі ніколи не було в цьому світі? І я, чиясь вигадка, живу в світі, який я - вигадка, вигадав сам собі. Нісенітниця. Справді божевільний.

Сьогодні примусив себе з'їсти шматочок ковбаси. Таке враження, що проковтнув цеглину. Але треба їсти, бо й так уже схожий на концтабірника. Їсти треба, бо треба жити, хоча й невідомо навіщо. А втім, чому не відомо? Щоб малювати... Тільки вище мистецтво допоможе врятувати цей світ?

26.04.

Ми вже в Карпатах. Господи, яка краса! Оці гори, граби, ялини. Хочеться кричати, бігати й пустувати, немов малюк. Блукаю хмільний від запашного повітря.

Навіщо живу в Києві, в цій задушливо-гамірній в'язниці. Але стоп. Мушу описати все послідовно.

Маринка прийшла за чверть одинадцята. Мовчазна, сумирна, ніби черниця і вже чужа. Очі блищать інакше, усмішка інша. Запитала, ти готовий? Готовий, відповідаю. Ми вийшли на балкон. І тут почалася казка. Марина розпустила волосся і воно зраділо заворушилося, мов живе, хоча вітру зовсім не було. Зірвала з себе одяг, простягнула руки до круглощого місяця, зачерпнула повні пригоршні світла й почала ним натиратися. Добре, що балкон з боку подвір'я й ніхто не бачив цього дійства. Я не міг вимовити й слова: її волосся іскрилося, неначе пересипане діамантовим борошном, тіло блищало, немов пофарбоване золотом, а обличчя бліде, як смерть. Ні кровиночки. Потім каже, чого стоїш, роби теж саме. Я швидко роздягнувся. Маринка дала мені пригоршню світла. Я натерся ним і відчувся невагомим. А тепер руку! Руку!! Що, питаю, руку: Руку дай мені. Взяла за праву, а в очох вогонь, і цей вогонь розгорався все бурхливіше. І то вже був не вогонь. Вогняний смерч, вогняна Ніагара вивергалася з її очей. А рука в Марицьки була гаряча. Така гаряча, що мені здалося, що шкіра

вільється пухирями. А потім її долонька стала прохолодніша чи навпаки - моя розжарилася. Ми стояли на балконі, немов два смолоскипа, і я боявся щоби не спалахнув будинок. Серце гупало в грудях і хотіло вирватися. А тепер повір, прошу тебе, повір, шепотіла Маринка. Відпусти своє серце! Забажай! Дуже забажай! Ти повинен, ти можеш. Кожен може! Вона стиснула мою руку, ніби обценьками, і я відкрив груди. Серце полетіло метеоритом, а я вслід йому. За лічені секунди місто перетворилося на мурашник, розлінований смужками вулиць, й уतिकаний воїниками вікон і ліхтарів. Пружні струмені повітря вдарили мені в груди, забиваючи подих, в очі набилася комашні. Мені було жарко, нестерпно жарко і невимовно прекрасно. Піді мною миготіли плями лісів, неправильні прямокутники полів, овали озер і нитки річок. Господи! Я летів! Я м'яв птахом, я став Богом. Я летів. Я впливався почуттям свободи і стрімкого польоту. Це було найпрекрасніша мить мого життя. Приземлилися ми десь за десять хвилин. Коли запитав Маринку, яка була наша швидкість, вона тільки розсміялася й відповіла: кожен літає настільки швидко, настільки дозволяє його душа, серце та дух. Цю швидкість у кілометрах на годину не виміряєш.

Бабця нас чекала. Живе вона серед лісу, одна, на схилі гори. Невеличка, складена з колод, обвита потемнілими від часу дошками, хата. Дах, укритий драницею, неначе риба лускою. Від хатинки плазує серед трави вузька стежка, за півгодини можна добратися до села. Вище від оселі дзюркоче потік. Боже мій! Я й гадки не мав, яка то смачна буває звичайна вода!

Бабця, невисока, ледь згорблена. Жвава вся. Ходить смішно так: маленькими-маленькими кроками, а голова сива наче молоко. Чимось скидається на польову мишку. Топить дровами піч.

Проти мене бабця не заперечувала, але постелила в різних кімнатах. Сказала, що разом уже не можна. На щастя у бабці знайшлася якась чоловіча одежина, а то ходив би голий. Завтра піду в село, спробую купити чогось для малярства.

29.04.

Марина про мене забула взагалі. Від бабці не відходить і на крок. Я покинутий напризволяще. Зранку до вечора блукаю в горах наодинці із своїми думками. Хміль від Закарпаття вже виивітрився. Багато малюю. Зробив три десятки ескізів, але тільки олівцем. Фарби та пензлі в місцеву крамничку не завозять. А їхати до міста не хочеться.

Щось у моїх стосунках з Мариною порушилося. Між нами з'явилася якась стіна: товста, холодна й волога. Писати більше не хочеться.

За ніч так і не стулив очей. Тремтить усе тіло. Не знаю, що думати й робити. Я не розумію! Мені страшно. Смереки! Хто я?! Гори! Хто я?! Земле! Ти мене породила, то скажи: хто я?! Зорі! А може ви знаєте хто я?

Знову поспішаю. Почну спочатку. Сьогодні після обіду Маринка попрохала бабусю подивитися мене. Та згодилася. Що це означає "подивитися" я не мав анінайменшої уяви. Рівно о дванадцятій ночі (і чому всі таїнства відбуваються вночі?) бабуся почала палити маленьке вогнище й промовляти над ним незрозумілі слова. Потім дістала звідкілясь пучки трав і почергово кидала їх у вогонь. Знову щось ворожила, крапала росу, зібрану на світанні, ще якусь рідину, казала, що це сльози (чий?), а коли сушені трави добрече розгорілися, засипала вогонь свіжезірваною мелісою, змоченою в якомусь пахучому настої. Пішов густий сивий дим. Ставай, наказала вона Марині. Марина стала в дим і раптом у тому диму з'явилася прекрасна птаха. Вона подивилася на нас великими й сумними очима, вилетіла з диму й розтанула в темряві. Оце була ти, пояснила бабця. Потім зайшла в дим сама. І в диму вичалювалася береза; стара, із зашкарублюю корою, з обугленою й зломленою верхівкою. Оце я. Вірніше те, що з мене зробили люди, пояснила вона. Тепер ти, наказала мені. Я зайшов у дим і... нічого. АНІЧОГІСІНЬКО. Я постояв ще хвилюку й вийшов. Я дивився на Марину і бабцю розгублено; Марина на мене з острахом. А бабця сіла на колоду й замислилася. Нарешті промовила: навіть якщо труп заллати в дим, то побачимо щось. Навіть якщо череп, котому тисячу літ... Пожувала губами й каже: ти не людина.

Як це не людина? А хто? Тварина? Інопланетянин? Робот? Бабця посадила в дим старого kota. І, наче на підтвердження релігії індусів, у диму виникла товста мордата жінка. Потім потримала в диму суху гілку, і я побачив ялинку: велику й розкішну. В диму не виникло зображення лиш тоді, коли бабця клала річ з чогось штучного. Наприклад, пластмасовий гребінець, чи синтетичні шкарпетки.

Я знову зайшов у дим і знову - нічого. Але ж я живий! У мене б'ється серце й струмує кров по венах. Розумієш ти це, стара відьмо?

Завтра від'їжджати. Додому. Швидше додому. Більше не можу. Почав боятися темряви.

30.04.

Я вже дома. Назад їхав у плацкарті московського поїзда. Після хмільного повітря гір, вагон, насичений запахами поту, непраних шкарпеток, смажених кур та ковбаси, здався душогубкою. Місце бокове, біля виходу. Дверима постійно гуп та гуп. Таке враження, що люди зганяють на цих дверях злість за свої пожмакані життя. Майже всю ніч не стулив очей.

Спочатку було дуже цікаво. Колія зивалася поміж гір. Тунелі. Повороти такі, що видно перший і останній вагон (мій був середній). І гори, гори. Ріки, урвища. Край невмирущої краси. Кажуть, Карпати кращі за Швейцарію. Дивний стан: бачу, що все прекрасне, але захоплення, яке викликала раніше природа - немає.

По приїзді одразу полаявся з Федорівною; сказала, що в мене хтось двічі був, що вона чула голоси й викликала міліцію. Міліція, правда, нікого й нічого не виявила. Не стримався, обізвав Федорівну божевільною. Потім так соромно було, особливо коли зрозумів, що в кімнаті й справді хтось був. Усе лишилося на своїх місцях, на меблях скрізь тоненький шар незайманого пилу. Але хтось був. Я це відчув, мов тварина. Як потрапили візитери - невідомо; а замок моєї кімнати з хитринкою, нахрапом не відкриєш. Та й Федорівна на вхідних дверях три замки почепила. Усе боїться злодіїв та вбивць. Квартира закривається, неначе сейф.

3.05.

Учора був на площі Жовтневої революції. Спостерігав за художниками. Ті, що малюють за червінчик портрет - халтурщики. Їхні "патрети" далекі від мистецтва, як Місяць від Землі. Невже людям подобається їхня мазня? До чого ж низький рівень культури, якщо за жалюгідними підробками - черга.

А роботи, які продаються? Щось яскраво-міщанське у фотостилі, бажано з голими жінками чи з вивіреними сюжетами, що користуються найбільшим попитом. Н., так той постійно малює: ніч, зима, місячна стежка, стара хатка, вкрита соломою. Хизується, що аналогічні полотна з деякими змінами панорами продав іноземцям з десятка країн. А "Борода" штампує копії Сальвадора Далі. Продає по вісімдесят карбованців. І люди купують. Ремісник. Своєї уяви - нуль. Їм усім до мене ще дуже далеко.

Сьогодні з жахом усвідомив, що не люблю Марину. Розглядаю її фотографії, портрети, пригадую смак тіла й залишаюсь спокійним, ніби айсберг з пісні Пугачової.

Знову годинами стовбичу біля мольберту. На величезному полотні 2×1,5 м. малюю глуху стіну. Намагаюсь розкласти по полицках свої думки, відчуття. Хочу зрозуміти, звідки взялося бажання малювати стіну... Чому безвихідь?..

6.05.

Я дуже схуд, але почуваюся прекрасно. У Закарпатті ще сьак-так харчувався, а в Києві знов не лізе шматок у горлянку. Одержав цидулку з роботи, що мене звільнено. Просять прийти за документами. Під три чорти. Надішлете поштою.

Інколи могу блукати містом цілісінккий день. Неначе щось шукаю. А що?

Вечорами малюю, Стіну виписав швидко. Але відчуваю - це не все. Не закінчив ще. І ця незавершеність пече мені душу.

Ніде не могу знайти нової квартири. Ніхто не хоче брати художника. Федорівна сказала, що я знахабнів до краю і вчора ходив голий. А я точно знаю, що не маю поганої звички ходити голим перед старими жінками. Хто з нас божевільний?

10.05.

Сьогодні я познайомився з НИМ. Він стояв в кінці довгого ряду продавців, що торгують квитками на найрізноманітніші видовища, яких нині наплодилось, мов грибів після дощу. Такий собі непоказний дядько років п'ятидесяти. Мені постійно здавалося, що він має два обличчя. З одного боку погляну - втомлений чоловік з побляклими очима й сумно опущеними вниз куточками вуст. А з іншого - важка голова, масивне випукле чоло й очі, в якій можна легко провалитися. Він неначе зазирає під череп кожному перехожому. Я довго спостерігав за ним, поки не зрозумів, що це справді ВІН. Я підійшов і запитав, чи ми часом не знайомі. Можливо навіть більше, ніж знайомі, відповів він і додав, щоб я приходив завтра за адресою: Хрещатик 21, кв. 8. Я хотів запитати ще щось, але він швидко пішов і розчинився в натовпі.

Усе, що відбувається останнім часом побіля мене, занадто фантастичне і нереальне. Неначе ця фантазмагорія накопичувалась, а тепер прорвало греблю. Найнеймовірніші події нашаровуються одна на одну.

Господи! Невже я завтра піду туди? А можливо має рацію сусідка? Божевільний справді я? А чому б і ні. Хіба я, Сторчеус Альфред, уродженець Риги, не можу збожеволіти?

Фарба, пензлі та мольберт, здається, остання реальність, яка мені залишилась.

Нарешті зрозумів чого не вистачає картині - ДВЕРЕЙ!

11.05.

Я сьогодні був там... Я не знаю, де я був... Я не знаю, що це було... Я не знаю, чи буде ще щось неможливіше...

Чоловік конкретного часу не призначив, і я вирішив прийти зранку. Це був будинок біля метро. Я знайшов восьму квартиру, подзвонив. Двері розчинилися і я опинився... Я опинився в лісі. Так, у лісі. Я почув життєствердний спів пташок. Я вдихнув дзвінке повітря й засміявся. Я побіг, немов малюк, тридцятирічний малюк. Я спіткнувся об кореневище, що сором'язливо вигулькнуло з землі і, щасливий, покотився по пружній траві. І не було для мене більшої насолоди, ніж біль у коліні, яким ударився об камінь. Я підбіг до озера і, не роздягаючись, стрибнув у воду, налякавши довгих риб з барвистими плавцями. Я поведився, неначе дикий звір, що просидів усеньке життя в клітці й якого випустили на волю. Легені розривались, так багато я хотів набрати в них запашного повітря. Навіть очі заболіли, бо дивився так широко, як не дивився у дитинстві. І губи втомилась від усмішки. Нарешті я сів на покритого мохом валуна, і тоді на галявину вийшли двоє. Чоловік та жінка. Він був невисокого зросту, обличчя округле, з тонкою лінією рота і великим карикатурним носом. І вона була некрасива, годі й порівнювати з Мариною, повнувата, з непропорційно великими грудьми, але з променистою усмішкою. І в нього, і в неї були рівні лискучі зуби, ніби в наших кінозірок. Він простягнув мені руку, я потиснув її, і мені здалося, що між нами проскочила фіолетова блискавка, мабуть таку бачила Марина тої горобиної ночі. Він привітно розсміявся і радісно промовив: НАШ. І вона розсміялась... І я закохався в неї одразу. Боже! Який у неї усміх: ніжний, мов ранкові промені сонця, мов дзюркотіння весняного струмка. На серці стало тепло. Я ледве стримався, щоб не обняти їх. Він сказав, приходь до нас, а вірніше не приходь, а повертайся. Тепер ми певні - ти наш. Коли повертаєшся, як повертаєшся, не зрозумів я. Що, я повинен залишити оце все й знов повернутись до того концтабору? Так, його очі стали сумними. На цей шлях указали тобі ми. А ти повинен сам знайти дорогу в наш світ, свою дорогу до нас у СВІЙ світ, так буде справедливо. Тепер іди. Ми віримо в тебе і чекаємо на тебе. Я стояв, схожий на зірвану квітку: беспорядний і розгублений, серце тріпотіло тривожно. Я смикав себе за бороду, хотілося плакати. Вперше за останні двадцять років розплакатися. Сісти на землю й голосно ревети білугою. Але він поглянув на мене прямо й рішуче. Я проковтнув грудку в горлі й зрозумів: щоб повернутися потім сюди назавжди - треба зараз іти. Звідси. Я вийшов, постояв на сходинковому майданчику, несподівано для самого себе, під напливом якогось відчаю, шарпнув двері. Вони розкрилися. Я опинився в передпокої звичайної квартири. Господар, що, мабуть, тільки-но прокинувся, стояв під дверима і очманіло міряв мене поглядом. Я вибачився, сказав, що не туди втрапив.

Отже треба шукати свою дорогу самому. Здолати її й стати Богом. Мабуть, кожна людина може стати Богом, тільки треба за будь-яких обставин залишатися Людиною.

13.05.

Здається копаю собі яму. Увечері пішов у туалет і зіткнувся з Федорівною. А вона запитала, чи запасся я сірниками, мовляв, є чутки, ніби й вони будуть дефіцитом. І тут, ніби щось найшло на мене. Уже й не пам'ятаю, що кричав. Здається про те, що я прийшов з іншого світу, що я бог, щоб дали мені спокій. Уявляю, який був страшний: давно не мите волосся де плечей, борода розколошкана, як завжди у фарбі, губи запеклися. Бідна Федорівна. Перелякана, притиснулася до стіни, ледь запиталася, коли я переїду. А я, здається, відповів, що допоки не закінчу картину - лишатимусь тут. Мені ж нема куди їхати. Треба вибачитись перед Федорівною, заплатити борг за квартиру. Нерви вже зовсім нікчорту.

14.05.

Здається, догрався. Цього й належало чекати. Сиджу в Павлівці. А тут не так страшно, як я думав. Санітари, хоч дядьки дебелі, поводяться майже пристойно. "Головний" досить приємна людина, дуже інтелігентної зовнішності. Більше схожий на письменника. Уважний погляд, дві вертикальні глибокі зморшки на високому чолі. Окуляри. Але складається враження, що всі вони тут трошки того. Що санітари, що "головний". Народ правду каже: з ким поведешся, від того й наберешся.

Поки сиджу в окремій палаті. Але вважаю, що довго не затримаюся. Я ж не псих. Але поведився я жадливо. Бідна Федорівна... І як вона так довго витримувала мої витівки?

Спасибі "головному", дозволив узяти все для роботи. Поки вони визначатимуть діагноз, маю змогу допрацювати картину.

15.05.

Протягом дня мене не чіпали. Ніяких зустрічей, ніяких запитань. Сиджу один, ніби в камері. Поїсти приносить мовчазна огрядна жінка. Апетиту немає взагалі. Але, щоб не привертати уваги, намагаюсь запахати у шлунок все, що дають.

Буду закінчувати писанину, руки тягнуться до пензлів.

16.05.

Чому немає до мене нікому діла? Невже вони думають, що я тут зможу сидіти бозна скільки? З "головним" зустрівся лиш після того, як добряче порепетував. Скотина. Якою оманливою буває зовнішність. Здається він ані на йоту не вірить у мою нормальність. Чемненько так кивав головою... Розбити б йому на піці окуляри!...

Що ж робити? Я не можу більше тут. Я задихаюся. Мені треба до своїх. Де вихід?! Одна втіха - пензлі. Скоро закінчу картину. Коли торкаюся полотна, світ навколо зникає. Боже! Яке це блаженство - творчий екстаз.

18.05.

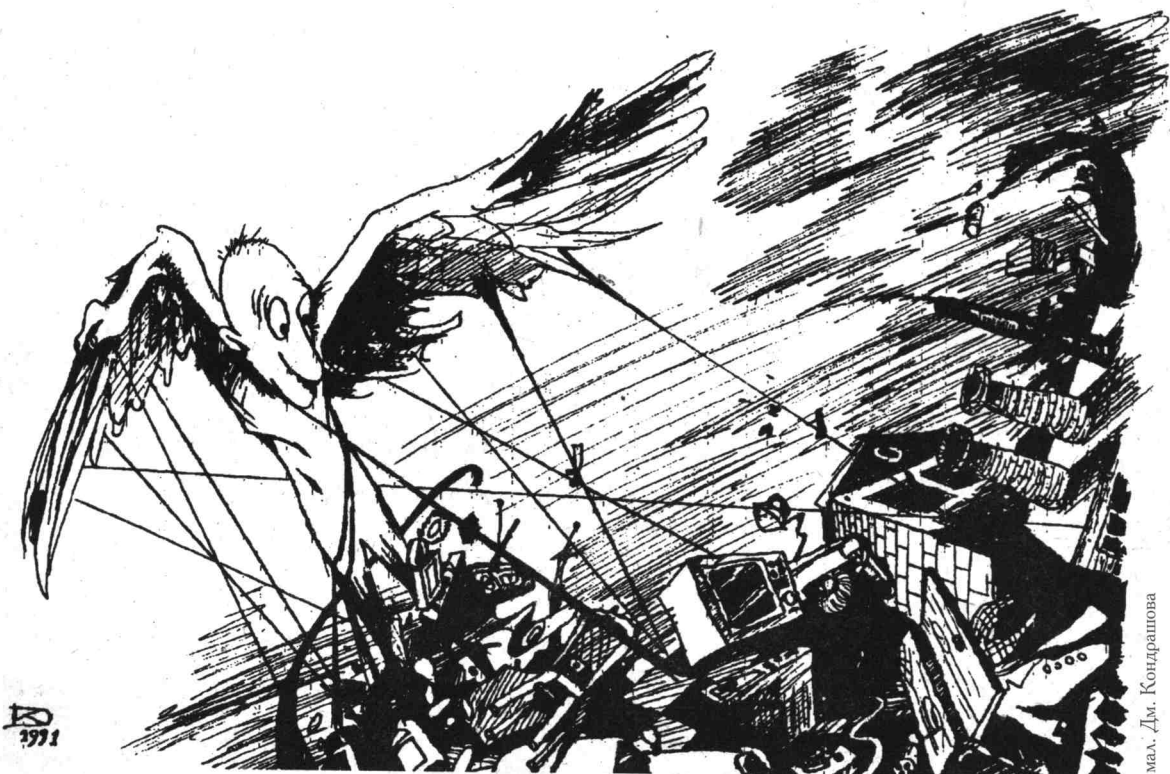
Сьогодні закінчив картину. До мене ніхто так і не прийшов. Що за експеримент проводиться наді мною? Картину закінчив, але всеобійманого блаженного спокою, який завжди мене охоплював після останнього мазка, немає. Уже за північ, якщо вірити моєму годиннику, а я не можу притлумити нерви. Як згадаю ті відвідини, зашпори в серце заходять. Невже я навіки залишусь в цій трясовині, в цьому затхлому світі без вогню, без музики, без кохання? Мука до смерті? Марина як казала перед польотом: треба повірити... Повірити, повірити, повірити...

Дописую за двадцять хвилин. Мені вже все зрозуміло. Картина. Моя картина... Опишу для тих, хто залишається. Я лежав, закривши руки на голову, і раптом почув запах. Пружний, п'який запах. Такий, як у тій квартирі. А тоді війнув легенький вітерець, долинув шепіт трави й у моїй кімнатці посвітлішало. Я роззирнувся й лише тепер побачив, що двері на картині прочинені.

Я сиджу перед картиною й дописую останні рядочки. Я вже чую сміх. Мене зустрічатимуть. Прощайте! Прощай світе, що так і не став мені рідним! Прощайте всі, хто залишається! До зустрічі ті, хто повірив!

Люди! Шукайте свої світи! Шукайте свої дороги! БУДЬТЕ БОГАМИ!

Я - ВИРУШАЮ!

Олег Шмід

ПАВУК

(уринок з роману)

У розповні гарячої літньої години двоє вишукано вбраних добродіїв у легких світлих плащах та капелюхах - і це незважаючи на спеку - знічев'я тинялися запиленою бруківкою єдинбурзького порту, захоплено розглядаючи все, що підіймали або опускали портові крани. Це справило неабияке враження на вантажників, вочевидь не розбещених такими відвідинами. А коли один з джентельменів підійшов до водія вантажників з фірмовою емблемою на дверцятах Steplton's Computers, завантаженої велетенським бетонним блоком, і по-дружньому поплескав його по плечах, приязно усміхаючись, мовив йому щось на вухо, після чого похмуре обличчя водія набуло поблажливого виразу, здивуванню робітників забракло меж. Один казав, що це сам управляючий фірмою прийшов привітати іменинника, інший висловлював здогад, що знімають якийсь фільм. А тим часом...

Олаф Ліндстрем стояв проти кремезного похмурого чоловіка й лагідно усміхався просто в його добре обличчя.

- Чи ви здогадуєтесь, що це таке? - Олаф показав очима на кишеню свого елегантного плаща. Кишеня містила щось громіздке, бо відставала на добрих двадцять сантиметрів.

Напевно, шофер добре знав, що джентельмен не буде знічев'я морочити йому голову й носити в кишені рогатку, бо його неприязне обличчя змінилося до кращого, а ноги дрібно затремтіли.

- Так, бачу: ви вгадали. То прошу звільнити мене від прикрості робити з нашого з вами вбрання сито. Підійдіть до мене, усміхніться і ведіть до кабіни вашої вантажки. Мене і того пана, - Ліндстрем вказав очима на Стівена Грінфілда, котрий з цікавістю спостерігав, як рясним дощем сиплеться бавовна з порваного краном пакета просто на голови знавсінілим вантажникам.

У кабіні Олаф витягнув пістолета з кишені, розвіявши останні сумніви невдахи-шофера щодо реальності його трагедії.

- Ми йдемо за місто, десь на природу. Поїдемо з нами? - розсипав перли люб'язності Ліндстрем.

Водій квапливо закивав головою.

- От і добре: ми не змогли б поділитися машиною.

Місто залишилося позаду. Натужно ревучи двигуном, машина здіймалася в гори.

- Спиніться, - мовив Олаф, поглянувши у дзеркальце на смугу автостради. - За кермо сяде мій колега, а ви вклатетеся спати, причому накриєтеся з головою. На добраніч.

* * *

Браян Тейлор, примруживши очі, дивився на червоний диск сонця, що скотився до гребенів західних гір. Унизу засинала кам'яниста рівнина, навічно припнята ланцюгом гірського хребта, що оточував її з трьох боків. А зі сходу накочувало пасма сивих хвиль холодне море. Величний гордий пейзаж північного краю. Спокій серця.

"А шляк би тебе трафив", - вилаявся Тейлор. Ішлося про агента, який скуповував землю в окрузі й останнім часом просто обрид господареві своїми пропозиціями.

За жодні гроші. Нізащо не продасть Тейлор цегельню. Не той вік, щоб починати життя спочатку. Готель будувати хочуть. Уже не потрібно їм його цегли - земля потрібна.

"Чи треба вас переконувати, що будівничі не замовлять у вас жодної цеглини, якщо ми з вами не добалакаємось?"

"Бодай би ти сказився" - цього Тейлор пробачити йому не міг. "Чи не з моєї, занудо, цегли збудовано всі мотелі, пансіонати й санаторії в окрузі?"

Брудні джерела гарячої води, в які Тейлор змалечку гидився ногу запхати, років з десять тому виявилися раптом надзвичайно корисними, і тепер столичні пані, мов льохи, зранку до вечора вилежувалися в болоті, а потім ішли до "свинарників", збудованих з цегли його, Тейлора, виробництва. Фортуна-приблуда забрела на його господарство, загублене у глибині Шотландії, усміхнулося, потяглася

до кишені, сипнула золотом на погризені злиднями стіни. Чи надовго? Цього Тейлор не знав. А наразі тишився тим, що мав.

Нічого з того не буде, добродію. Землю я вам не продам. А щодо цегли... Побачимо, чи вигідно вам буде возити її за сто миль. Ще прийде коза до воза...

Зненацька немов зашморг стиснув Тейлорові шию. У подвір'я його фабрики урочисто вїжджала вантажівка з велетенським бетонним блоком.

Це вже занадто. Здається, той пацюк багато на себе взяв: ще не купив землі, а вже завозить матеріали. Тейлор кинувся до комори, де висіла на стіні прадавня фузея, залишена у спадок ще прадідом, яка вже добрих сто років не стріляла, проте не раз допомагала відігнати непрошених гостей. Та враз спинився.

Браян Тейлор віддавна знав Стівена Грінфілда. Від того дня, коли хірург успішно оперував його сина, підрзаного у лондонській корчмі п'яним фінським матросом. У родині Тейлора Грінфілд був за рідного. Стівенові подобалася ця північна гірська оселя, й він не пропускав нагоди тут погостювати. Знаючи вдачу приятеля, Тейлор не дивувався його химерам. Стівен міг на три дні зникнути з гостинного будинку господаря, а коли його знаходили в горах, напівживого від втоми, розповідав до безтями переляканому приятелеві, що шукав озера, де невтомні водяні будівничі, бобри, риштують цілі підводні міста зі школами, лікарнями, концертними залами, на їх, звичайно, звирячий кшталт. Він міг завороже-но споглядати стрімкий лет дикого оленя крізь лісові хащі, а коли Тейлор, з поваги до гостя не стріляючи першим, нагадував йому про рушницю, наступного дня виходив на полювання без зброї.

Браян Тейлор міг сподіватися від нього чого завгодно і, якщо б Грінфілдові прийшло до голови прийти верхи на верблюді, це здивувало б господаря менше, ніж бозна-де роздубота вантажівка з бетонним блоком, що привезла Грінфілда, юнака, який розмовляв з ледь відчутним скандинавським акцентом, і на всі сто відсотків загадкову особу з очима, пов'язаними хусткою. Тейлор мимохідь поцікавився, чи не бавиться бува Стівен у гангстера, на що отримав ствердну відповідь. То ж мусив відвести бранця до льоху й залишити там варту.

Але це було найменше, чим Грінфілд мав нині здивувати Тейлора.

- Чи не зміг би ти до ранку зліпити для мене хатку точну таку, як оця бетонна брила? Я хотів би у ній вміститися, розвантажитися разом з нею і вибратися звідти цілком придатним до пересування.

- Ти впорядку?

- Цілком. І від тебе залежить, чи буду впорядку після того, як поживу трохи в бетонному блоці.

- Навіщо тобі це?

- Хочу проникнути на американську військову базу й поселитися у крилатій ракеті. Вибач, розповім тобі все згодом.

На світанку блок був готовий. Криівку встелили шаром поролону. Бетонна плита, встановлена на підшипниках, щільно затуляла отвір і відсувалася невеликим зусиллям ніг зсередини. Дрібні отвори, пробиті в брилі, допускали у сховок повітря.

Полазивши трохи всередині блоку, Грінфілд вибрався назовні задоволений настільки, наскільки може бути задоволена людина, яка, позакривавши в будинку всі двері, викинула ключ через вікно.

- Ідемо, - кинув коротко і, мов черепаха в панцир, забрався у свою нову домівку.

Ліндстрем відімкнув льох, де безталанний водій якраз поїдав ситий селянський сніданок і, якби не вроджена злість, був би, може, й задоволений з цікавої пригоди, яка з ним сталася. Олаф простягнув йому сто фунтів.

- Здається, намарно ми з вами возилися. Наші боси знову помилилися машиною. Маєте компенсацію за збитки, - Ліндстрем поклав перед ним банкноту і, переконавшись, що та справа враження, вів далі: - Ще стільки отримаєте за мовчанку. В Единбурзі. Сподіваюся, вам не треба пояснювати, що це краще, ніж куля в живіт? А тепер - ідемо! Стривайте - очі доведеться знову зав'язати.

Коли на обрії забовваніли будівлі Единбурга, Олаф штурхнув водія, накритого ковдрою.

- Далі поїдете без мене. Будемо вважати, що нічого не трапилося. Всього найкращого.

Важка залізобетонна ніч. Розпечений морок кітнями впливався в груди. Потічки світла, що лилися крізь отвори для повітря, безслідно розчинилися в густій, мов смола, темряві.

Грінфілд припав устами до отвору - дихати стало легше. Все видавалося простим там, під чистим небом, а тут, за бетонною плитою, що закрила очам сонце, похмурі думки обсіли мозок. Грінфілдові зробилося млосно. Зусиллям волі стримав мимовільний рух ніг до плити, яка правила за яду. Чого бо-ятися? Адже ж не замуrowаний живцем у бетоні! Досить натиснути ногами - плита легко посунеться - і він на волі.

Стівен відсахнувся від отвору. Хмара куряви, просвітивши крізь дірку, заскрипіла на зубах. Грінфілд люто сплюнув у темряву. Той пуцьверінок за кермом міг би й не заїжджати на узбіччя! Стівен вгамував свій безпідставний гнів. Зрештою, ніхто не змушував його лізти в цю могилу. Ліндстрем півночі сперечався, що він, Олаф, і тільки він має право наражати себе на небезпеку.

- Я полізу в брилу, - поставив крапку Грінфілд. - Тобі не можна. По-перше: Шредер тебе знає. По-друге: все, що ти хочеш зробити, написано в тебе на обличчі, а тому перший-ліпший зомбі візьме тебе за вухо й поведе до господаря. По-третє: ти не вмєш себе беретти.

Ліндстрем вів машину обережно, і Грінфілд, лежачи на грубому пласті поролону, не надто потерпав од ударів, але з жахом думав: що буде, коли за кермо сяде той шоферюга і гасатиме по бруківці, мов очманілий.

Стівен уже зовсім втратив відчуття часу, аж ось снопок світла потьмянів, на обличчя війнуло прохолодою. Грінфілд зазирнув у отвір. Там вечоріло. А у брилі далі панувала ніч.

Зненацька машина спинилася. Ліндстрем вимкнув двигун. Так було домовлено. Якщо двигун стихне, значить, попереду Единбург і Ліндстрем висідає. Страх крижаною брилою опустився Грінфілдові на груди. Після важкого багатогодинного переїзду сумніви по шматочку з'їли надію на успіх. Стівен мало

вірив, у те, що йому пощастить вибратися живим з цієї історії. Може статися що завгодно. Можуть, розвантажуючи, кинути блок у воду або, ще краще, поставити пам'ятник. Можуть помітити спізнення автомашини і ретельно її обшукати. Як вийти з цієї пастки непоміченим? Як, врешті, поводитися на фабриці: ховатися чи вдавати, що ти - зомбі? Як вибратися звідти до людей?

Водій, очевидно, мав намір затовкти Грінфілда на смерть, бо гнав машину немилосердно. Востаннє вдарившись чолом об своє ложе, Стівен відчув, що машина зупинилася. До слуху долинув звук сигналу. Вантажівка рушила і незабаром знову завмерла. Через хвилину блоком захитало, мов човном на морі. "Підняли вантажним краном", - подумав Стівен. Ох, як поволи повзе час. А брила все вигойдуеться в повітрі. Зненацька в череві залоскотало. "Кінець", - мигнула думка. - "Блок зірвався". Аж - легкий поштовх і довгожданна нерухомість. Грінфілд притулив вухо до отвору. Тиша. Обережно натиснув ногами на плиту. Ляда піддалася. Засліплений потоком світла з прожектора, Стівен навмання намацав ногою ґрунт і вибрався з криївки. Озирнувся. Довкола ні душі. Блок залишався застромлений за петлі. "Зараз хтось прийде знімати стропи!" - похапцем кинувся засувати бетонну ляду. Ледь устигнувши замаскувати свій шховок, Грінфілд полетів шкереберть, знесеним з ніг блоком, який зненацька поринув угору. Відчув біль у забитій лівій нозі. Повернувся на правий бік. Просто перед ним височів мур. Озирнувся. Віддалік вздовж рейок сунув вантажний кран, підіймаючи вгору недавнє Грінфілдове помешкання. Автомашини десь запалася. А що найцікавіше: не було жодної дороги, якою міг би підїхати до будови якийсь транспорт. Довкола охайно, до ладу розташувалися контейнери з цеглиною, бетонні плити, цехи з піскою та цементом.

"Машина, певно, залишилася за тим муром", - здогадався Грінфілд. - "Подвійний мур. Автомобілі пускають лише за перший. А вантажний кран переносить будівельні матеріали через другий".

Грінфілд поглянув на будівлю і похолов. Його блок впритул примкнувся до іншого якраз тим місцем, де був хід у криївку, і яскрава дуга електрозварки свідчила, що хтось навично приварює до купи два блоки, які тепер становили півповерху будівлі. Зусиллям волі відігнав од себе думку, що було б, якби він не вибрався з брили за ту коротку мить, доки вона лежала на землі.

Лиха доля не давала Стівенові часу отямитися. Просто на нього сунув робітник, як устиг Грінфілд зауважити, у на подив чистому, заціпненому на всі гудзики, спецодезі й насунутій на голову касці. Грінфілд спробував піднятися, та біль у лівій нозі звела всі зусилля нанівець. Вирішив прикинутися колодою, хоч розумів, що в яскравому світлі прожектора скидатиметься на неї не більше, ніж на трактор. Робітник зиркнув на нього і, не кажучи ні слова, обійшов.

Отак! Був би колодою, напевно, той відкинув би його вбік. А на людину навіть плюнути не схотів, так ніби там нікого не було. Стівен відповз у тінь стосу залізобетонних плит. Обстежив ногу. Нічого серйозного. Треба розкодити. Звівся й, ховаючись у тінь, покульгав у напрямку освітленого корпусу, що, на його думку, був одним з цехів фабрики.

Грінфілд довго не міг знайти входу до будівлі й, майже обійшовши корпус довкола, нарешті натрапив на великі скляні двері. Деякий час спостерігав за ними. Ніхто не проходив через браму і здавалось, на те, що поблизу немає жодної істоти. Але коли Грінфілд наважився зайти у корпус, одразу ж зіткнувся з гуртом людей, які трьома колонами зладжено марширували вздовж довгого коридора. Стівен відсахнувся. Втікати було нікуди, бо з другого кінця сунула така ж колона. Притиснувся до стіни. Гурт пройшов повз до смерті переляканого Грінфілда, навіть не клацнувши зубами. Устиг помітити, що, вбрані в сині ідеально чисті однострої, люди мало чим відрізнялися один від одного. Однакові, майже механічні рухи при ході, без будь-якого виразу обличчя, порожні очі. "Зомбі!" - здогадався Стівен. - "Вони на мене зовсім не реагують. Я не введений у їхню програму. Цікаво, чи є на фабриці люди? Хто керує цією армією бездумних? Програма?"

Назустріч ішла ще одна колона істот, убраних у темно-сині однострої.

Щоб розвіяти сумніви, Грінфілд висунувся трохи вперед. Минули його, мов порожнє місце.

Поглянувши на свій брудний пожмаканий одяг, Стівен мусив погодитися, що не пасує до оточених.

"Треба перевдягнутися. Може, попросити в якогось зомбі вбрання?"

Лікар прямував коридором. Зліва двері в якийсь приміщення. Звідти вийшла колона зомбі, вбраних у сіру форму, що була схожа на спортивні костюми. Почекавши, доки рушать коридором, Грінфілд боязко зазирнув у двері. Величезна зала містила незлічені ряди шафок. У проходах між ними синхронно, немов виконуючи якийсь ритуал, перевдягалися зомбі. Одні скидали сірі спортивні костюми і вбирали сині однострої, інші - навпаки.

Долаючи страх і непевність, Стівен увійшов у приміщення і відчинив одну з шафок. Там висіла синя уніформа. Грінфілд скинув свій одяг, запхав його під шафу.

Зненацька гурт зомбі в сірих костюмах зайшов у приміщення і зайняв той ряд, де Грінфілд ще не владнав свої справи. Стівен злякано притулювся до дверей шафки. Просто перед ним стовбичив мужчина, років під сорок. "Це, певно, його шафка", - подумав Стівен. Було час просити вибачення. Проте зомбі довго не розмірковував, витягнув праву руку вперед і боляче вдарив Грінфілда в живіт. Лікар стиха квакнув, однак встиг помітити, що всі зомбі синхронно витягнули руки для того, щоб узятися за клямку дверцят і відчинити шафки. Міг записягатися, що бачив вираз здивування на обличчі зомбі, шафку якого він блокував своїм тілом. Не маючи змоги зробити те, на що був запрограмований, зомбі схопився за голову і тяжко осів на підлогу. Мов у казці, з'явилися два санітари в білих халатах, поклали бідолаху на носі й понесли геть. Усе це тривало хвилину-другу, а для Грінфілда минула ціла вічність. Не знав, що йому робити: зникнути десь у шафці чи напролом кинутися до виходу. Поки розмірковував, куди сховати від загального огляду своє тіло, роздягнуте до нижньої білизни, зомбі перевбралася і ряд спорожнів. Важко відітхнувши, натягнув на себе синю уніформу і вийшов у кордор.

Подолавши його без особливих пригод, Стівен звернув за ріг і ніс у ніс зіткнувся з велетом. Ледь утримавшись на ногах, Грінфілд не йняв очам віри: зомбі, в два рази більший, ніж Стівен, опинився на долівці. Не впав, як падає людина, збита з ніг, а схопився за голову і повільно сів на підлогу. Так

самісінько, як і попередній, виведений Грінфілдом з ладу ще в роздягальні. Мов джин з пляшки, біля потерпілого виростили два санітари й винесли на ношах нерухоме тіло.

Наляканий своїми агресивними діями, Грінфілд був би радий, якби і його кудись винесли, будь-куди, аби подали від цієї фабрики тіней, де тіла, котрі колись сміялися, плакали, говорили і, взагалі, робили що забagnetься, раз і назавжди складена програма змушує щодня виконувати абсолютно ідентичні рухи, курсувати задалегіть розробленим маршрутом і точно в запланований момент часу.

"Я - мов зайва фігура в давно записаній партії. Виводжу з ладу весь цей гігантський організм. З ними не можна заприятелювати. Їх порожні черепи не витримують найменшого розходження з програмою".

Стівен ретельно ухилився від зіткнення з зустрічними зомбі.

"Ті, що на будівництві, мабуть, запрограмовані обминати перешкоди", - подумав Грінфілд, згадавши робітника, який обійшов його, як обійшов би колоду.

Проминувшу ще одне розгалуження коридору, Грінфілд потрапив до великої зали, яка правила, судячи з запаху, за їдальню. Не було тут ні звиклих столів, ні начиння, ні страв. Довгими рядами гніздилися автомати-годувальники, з яких зомбі через шланги заправляли нутрощі чимось на зразок пасти зі слабким запахом м'яса, цибулі й ще чогось такого, чого Грінфілд ніяк не міг пригадати. Але дуже тим не переймався, бо порожній шлунок поставив його перед необхідністю скористатися з послуг гостинних господарів. Лікар рушив до вільного годувальника, аж зненацька прикра думка залишила його без надії на обід. А якщо Шредер разом зі стравною вводять в організм зомбі стимулятори чи якусь іншу погань?

Грінфілд ковтнув слину і з ненавистю позирнув на огрядного зомбі, що задоволено плямкаючи, виводив шланг сусіднього автоматичного годувальника просто собі в черево.

Вузкий серпик місяця, мов милий вісник з того, людського, світу, зазірав у вікно, а Грінфілд здивовано дивився крізь шибку на невеличкий сквер, засаджений квітами, кущами та деревами, по якому правильними колонами, мов арештанти, прогулювались зомбі в сірих спортивних костюмах.

"Все правильно! Вони ж мають людський організм. А людському організмові потрібне свіже повітря, пахощі рослин. І зору необхідні спокійні барви квітів, щоб відпочивати після роботи".

Грінфілд відвернувся. Очі... Ледь помітний вираз подиву і смутку в зінціях, Очі, що намагаються щось пригадати, народити думку в своїй глибині. Професор Майер, згадав Грінфілд.

- Професоре, ви мене впізнаєте? - мовив Стівен стиха. Повіки зомбі дрібно затремтіли.

- Хочу спати, - по-дитячому калічачи слова, промимрив професор Майер, і невблаганна програма скерувала його тіло в колону, яка шикувалася на вечірню прогулянку.

- Професоре, верніться! Я прийшов по вас.

Майер ще раз повернув голову, і Грінфілд аж затремтів від погляду, повного болю та страждань. Зомбі відвернувся і злився з сірою масою своїх одноплемінників.

"На нього слабкіше, ніж на інших, діє Шредерова програма. Мабуть, дає знати професорів могутній інтелект", - думав Грінфілд.

Відчув приступ нудоти. Приєднався до колони зомбі, що залишала їдальню. Довго йшов нескінченим коридором. Звідкись віяло прохолодою. Грінфілду полегшало. Вийшли на ліфтову платформу. Спустилися трьома поверхами нижче. Автоматичні двері відчинилися. Зомбі не забарилися вийти, і, не встиг Грінфілд отямитися, як вони розсіялися в різні сторони. Стівен роззирнувся. Він був у приміщенні, де кипіла робота сотень рук, зібраних в один кулак чужої волі. З першого ж погляду здогадався, що в цеху комплектують вогнепальну зброю. Підкоряючись велінню невидимого диригента, станки, машини, м'язи працювали злагоджено, без жодної похибки, наче годинник, щомиті виконуючи запланований натягнутою пружиною рух якогось одного коліщатка цього складного механізму.

Ніхто, не звертав на Грінфілда уваги, і він, не криючись, рушив повз конвеєр. Усе це було схоже на містику, і на мить йому здалося, що ця вистава навмисне для нього влаштована, неперевершеного у своїй наївності й легковірності. Цілком виразно почув приглушений сміх за спиною. Рвучко обернувся. Поруч стояв юнак і через рівні проміжки часу виконував одну й ту ж дію: насував покришку на корпус пістоleta, який періодично подавав йому конвеєр. Після кожної операції він мав п'ятнадцять секунд на відпочинок і якимось безсило та безнадійно опускав руки, а очі його все дивилися на те місце, де за мить повинна була вигулькнути деталь. Як тільки вона з'являлася в полі його зору, хлопць простягував праву руку за покришкою і, притримуючи лівою корпус пістоleta, складав елементи до купи. Навіть зморшки його синької роби збиралися в одному і тому ж місці - настільки його рухи повторювалися.

Грінфілд підійшов ближче. Юнак не відводив погляду від конвеєра. Мав виразні сірі очі. І не тому виразні, що чимось відрізнялися від очей інших в'язнів, а тому що смуток, неприхований смуток, і туга бриніли в сірих барвах цих очей.

- Вибачте, оце ви тут сміялися? - запитав Стівен упівголоса.

Юнак здригнувся. Конвеєр подав чергову деталь, рухи зомбі знову стали вправними. З досконалою точністю хлопць виконав запрограмовану роботу і опустив руки для п'ятнадцятисекундного відпочинку.

- Я хотів би вам допомогти. Чи можете подати якийсь сигнал, що мене розумієте? - Грінфілд почекав, доки конвеєр ще раз пересунеться, і вже хотів було рушити далі, аж - о диво! - білява голова хлопця повернулася, сірі очі зазирали йому в обличчя, і сльоза, справжня людська сльоза, повисла на довгих гарних віях!

- Мамо, - забелькотів юнак, зовсім як мала дитина, - мамо!

Стівен сплотив. Це була межа. Край його витримку, нервів, самовладання. І, не усвідомлюючи що робить, схопив хлопця за руку й потягнув за собою. Конвеєр скерував так і не закладену покришкою зброю далі. Грінфілд швидко йшов вздовж ряду зігнутих над конвеєром зомбі. Юнак не впирався і слухняно дріботів за ним, не забираючи своєї руки зі сталених лещат Стівенової. Мав інтелект кількамісячної дитини, однак цілком достатній, щоб протидіяти програмі, закладеній у мозку.

Грінфілд блукав довгими коридорами підземелля й не знаходив виходу. Мав єдине прагнення: вивести юнака з цього Аїдового царства, ковтнути разом з ним свіжого нічного повітря. Хлопець помітно ослаб, і скоро у нього підкосилися ноги. "Усе", - подумав Грінфілд. - "Я перевтомив його мозок". Сіроокий обхопив голову руками і завмер на долівці. Стівен відійшов убик. Як він і гадав, тепер діло було за санітарами. Ті не забарилися і скоро тіло єдиного його товариша зникло в лабіринті.

Дивна річ, скільки людей отримали друге життя під його скалпелем, а скільки ненароджених дітей ще в зародку припиняли своє існування за часів його акушерської практики, але зараз Грінфілд у безсилий люти кусав собі губи. Почувався винним.

Повз нього пройшла колона зомбі, вбраних в такий, як і він, синій однострій. "Це мої колеги," - подумав Стівен і приєднався до них. - "Цікаво, а хто викликає санітарів до попусутих мною зомбі? І чому мені дозволяють безборонно їх псувати?"

Коридор закінчувався широким майданом, від якого в різні боки йшли розгалуження. Зліва відчинилися ступки автоматичних дверей і звідти вийшла людина. Так, цілком нормальна людина в домашньому одязі та в капцях на босу ногу. Ніхто, крім Грінфілда, не звернув на неї уваги, бо, напевно, програма не передбачала звертання уваги на Людвіга Шредера, якщо б він ненароком появився на фабриці. А Грінфілд від несподіванки зупинився і, доки роздумував, чи підійти до господаря й чемно привітатися, чи, може, дремнути геть, Шредер рішуче рушив коридором.

Стівен важко відітхнув, підійшов до дверей, звідки хвилиною тому, мов привид, виник Шредер, і став їх досліджувати. Окрім того що двері не відмикалися, не відкрив у них нічого незвичайного. Проте йому пощастило знайти поблизу нішу, де якийсь мудрий майстер припасував коробку з кабелем електромережі. Витягнув з-під підшоши черевика ніж, сховався в ніші й став чекати.

Минула година. Заколисаний тупотінням десятків ніг колон зомбі, що туди-сюди швандяли коридором, Стівен одразу ж прокинувся, почувши поодинокую ходу. Повз нішу пройшов Шредер. До слуху долинуло клацання. Очевидно, це Шредер послав сигнал ключем дистанційного управління, бо почувся шум дверцят, які розвели свої ступки. В ту ж мить Стівен встромив ніж у тіло найгрубшого кабелю, що проходив через коробку. Кабель сипнув снопом іскор, світло загасло і Стівен, висмикнувши ножа, випірнув з-під захисту ніші. Якусь мить стояла тиша. Потім хтось вилаявся. Очевидно, Шредер, бо лише він мав право вилятися в цій ситуації. І врешті, ледь не зіткнувшись з Грінфілдом, рушив коридором.

Стівен прислухався. Кроки віддалялися. Навпомацки дійшов до дверей. Повіяло свіжістю. "Протяг", - подумав Грінфілд. - "Десь там повинен бути вихід". Обережно намагаючись ногами невидиму в темряві підлогу, лікар пройшов крізь двері й вдарився чолом об щось тверде, що після недовгих обстежень виявилось фунікулером. "Якщо Шредер налагодить електромережу раніше, ніж я дійду виходу, то буду мати приємність зустрітись з вагончиком, яким той повертатиметься, від якого, до речі, вітати нікуди. Або той віз розмаже мене по стінці, або вб'ють струмом драти, які, мабуть не здогадався заізолювати". Тунель вів угору. Тримаючись рукою стіни, а ногою намагаючись рейку, Грінфілд швидко подався ходом.

Здавалося, час зупинився, а дорога ніяк не хотіла закінчуватися. Стівен щомиті чекав, що його надзоджене і розчавить під собою вагончик. Нарешті морок спереду посірів, і за якийсь час Грінфілд помітив під ногами щось схоже на колію, по якій, власне, йшов. Минуло ще декілька хвилин, і Стівен опинився в тісному приміщенні, певно гаражі для вагона. Колія тут обривалася. Крізь шибки під дахом видно було місяць і зоряне небо. Єдині двері виявилися незачиненими. Вибирати не доводилося. Грінфілд знову опинився в темряві. Але це була темрява житла. Стівен не сумнівався, що проник до Шредерової домівки. Домашній запах приємно лоскотав ніздрі. Під ногами стелився пухнастий килим. Грінфілд знав, що Шредер має поважні клопоти на фабриці, і тому безбоязно рушив уперед, але відразу ж наробив такого гармидеру, що Шредер мав би негайно сюди примчати. Почулася чиясь хода, і яскраве світло засліпило Стівенові очі. Перше, що він побачив, коли оговтався, - залишки великої вази, певно, китайської, бо тільки китайські вази, розбиваючись у друзки, мають властивість робити шум на півміста. А друге, що побачив Грінфілд, була чарівна дівчина в довгій, до п'ят, нічній сорочці, вздовж якої хвилями спадало шовковисте волосся. Найгірше було те, що чарівна фея збиралася закричати, про що безумовно свідчили її налякані очі й напіввідкриті уста. Швидким рухом затулюючи їй рот рукою, Стівен підхопив перелякану дівчину й заніс у кімнату.

- Не бійтеся, я не зроблю вам нічого лихого, - запевнив Грінфілд і ризикнув забрати руку, якою затуляв дівчині уста. Біла як крейда, вона без руху лежала на канапі.

Стівен роззирнувся по кімнаті, впевненим кроком підійшов до бару, видобув звідти пляшку коньяку, налив келишок і змусив дівчину випити.

- Ви - Ельза Ліндстрем? - спитав лікар, помітивши, що дівоче обличчя порожевіло. Та ненадовго. Бо поставлене запитання повернуло юне личко до попереднього стану. Налив ще келишок.

- Я знаю те, що я - Ельза, - почув нарешті її голос. - А ви хто і що тут робите? - підвелася вона на лікті.

- Ви не пригадуєте нічого з того часу, коли були Ельзою Ліндстрем?

- Не пригадою, - мовила Ельза після короткої мовчанки. - Ви вважаєте, що маєте право ставити мені запитання, а я вам - ні?

- Я приятель такого собі Олафа Ліндстрема. Вам це ім'я нічого не говорить? Ви, здається, писали до нього.

Ельза тремтіла, та їй вдалося себе опанувати. Якийсь час Грінфілд дав їй отямитися, а потім заговорив знову:

- Зрозумійте, Людвіг - чудовисько. Він править вашою душею.

Ельза мовчала. Десь далеко в місті годинник вибив другу.

- Невже ви не здогадуєтесь, що існує інше життя поза тим, яке він вам нав'язав?

Звідкілясь долинув віддалений шум.

- Боже! Це - фінікулер! Він зараз буде тут! - схопилась Ельза.

Якусь мить вона розмірковувала, а потім веліла Стівенові йти за нею.

- Я замкну вас у своєму кабінеті. Вам нічого хвилюватися: ключ маю лише я. Тільки не запалюйте світло і не розбивайте більше ваз. До речі, треба ще прибрати черепки у коридорі.

- Стривайте. Маю ще одне запитання: чи Шредер лікує вашу психіку?

- Так, я щодня проходжу два сеанси психотерапії.

- Які вони з себе?

- Вбираю навушники, вмикаю генератор... ну і після цього мені легшає.

- Легшає через те, що він знищує вашу пам'ять. Ліндстрем був тут, у цьому будинку, до речі, а ви його не впізнали.

Грінфілд залишився на самоті у темній кімнаті. Навпомацки знайшов фотель, вмотився у ньому і за хвилину вже спав.

Прокинувся від чийогось дотику. Кризь шпари між гардинами струменіли промені сонця, пускаючи на стелю зайчики, відбиті від дзеркально відполірованої підлоги. Ельза, вбрана в легку літню сукню, присіла навпочіпки біля фотеля. Побачивши, що Стівен розклепив очі, усміхнулася й мовила:

- Людвіг поїхав залагоджувати якісь діла. Я принесла вам сніданок.

- Дякую, я, мабуть, з того й почну.

- Ви вчинили страшний переполох на фабриці, - сказала Ельза, коли Стівен запив кавою другу канাপку. - Вивели з ладу трьох робітників. Людвігові доведеться над ними попрацювати.

- А звідки ви знаєте?

- Кожному робітникові у вухо вмонтовано датчик, який реагує на відключення центральної системи. Сигнал поступає на табло, а тоді санітари забирають хворого. До речі, за весь рік Людвіг зафіксував лише три випадки втрати працездатності робітників. За рік - три, а за вчорашній вечір - теж три. Тому він ходив уночі на фабрику.

Грінфілд закашлявся.

- Ви хочете, аби мені канাপка впоперек горла встала?

- Це ще не все. Вранці Людвіг був дуже збуджений і, здається, чимось стурбований. Будинок теж під наглядом.

Стівен сполотнів.

- Я залишив там свій одяг. Його знайдуть і тоді Шредер мене звідси живим не випустить. Треба наживати п'ятами!

Стівен уважно подивився на Ельзу.

- У вас є якісь міркування щодо того, як мене повернути людям?

- Я вам допоможу.

- А ви?

Якусь мить Ельза вагалася.

- Я залишуся.

- Як?! Це неможливо.

- Можливо. Той світ не для мене. І, крім того, я тяжко хвора. Я не дам собі ради без його допомоги.

- Його допомога? Усім, чим міг, він вже вам поміг. Невже ви нічого не пригадуєте з вашого минулого?

Ельза скрушно похитала головою.

- Не пам'ятаєте свого батька, брата? Хто ви з походження? Де народилися, теж не знаєте?

Стівен розпачливо дивився в її незворушне обличчя.

- Ну гаразд, а для чого ж ви писали Ліндстрему? Де взяли його адресу?

- Ну ладна була себе бити за той лист. Писати нісенітницю незнайомій людині, посилати служницю

бозна-куди - вона, до слова, не повернулася назад - це цілком відповідало моєму станові. Була тоді вельми хвора. Марила вдень і вночі. Перед очима проносилося чиясь незнайома життя. І водночас я відчувала, що колись жила вже цим життям. Інколи мені здавалося, що я - хтось зовсім інший, чужий. Я себе ненавиділа. Коли мені полегшало, знайшла в одній з книжок Людвігової бібліотеки весільне запрошення, адресоване Шредеру. Тоді я довідалася його справжнє прізвище. Але уявіть собі моє здивування, коли я впізнала своє обличчя у профілях, вибитих на листівці. Я, виявляється, - Ельза Янсон і торік у липні вийшла заміж за пана Ліндстрема, якого, хоч убий мене, не пригадую. Мені було дуже важко в той час. Мозок розривався на шматки, а я нічого не могла зрозуміти. Чому я живу з Людвігом Шредером, якщо я - Ельза Ліндстрем. Чому я мешкаю у Великобританії, а Ліндстрем - десь у Швеції, де вперше я побувала лише два тижні тому. Людвіг їздив у Швецію, бо мав там якийсь бізнес, а позаяк я була хвора, взяв мене з собою. Я ніколи йому не довіряла і, коли ми спинилися в Мальме, написала панові Ліндстрему листа. Адреса вказувалася на весільному запрошенні. Служниця була запрограмована на виконання моїх наказів. Вона повезла листа до Стокгольма. Не знаю, чи дісталася вона до Ліндстрема, бо не вмію так ретельно продумувати програми, як це робить Людвіг. Могло щось трапитися в дорозі. Проте ви кажете, що Ліндстрем отримав листа? А що з Маргарет?

- Вона загинула.

- Я її вбила...

- Ще мертвишою, ніж була до смерті, вона вже не буде. - Стівен позирнув на годинника. - Чи Людвіг давно поїхав? Нам треба втікати.

З огидою подивився на свою уніформу.

- Чи знайдеться перевертися? Бо ця шматка забирає в мене рештки здорового глузду.

За якийсь час Стівен, вбраний у Шредерів костюм, прямував за Ельзою крутими гвинтовими сходами до гаража.

- Почекайте трохи, - остерігла Ельза. - Гараж може охоронятися. Тому ми не спускалися ліфтом.

Вона зникла за дверима і незабаром запросила Грінфілда. Ельза сіла за кермо. То був вишуканий автомобіль спортивного типу.

- Тут так мало місця, що навіть немає де вас сховати. Але дарма, навряд чи вони запрограмовані перевіряти моє авто.

- Стривайте. А якщо все-таки запрограмовані? Чи не залегко ви мною ризикуєте?

- Не хвилюйтеся, - усміхнулася Ельза. - Я маю ключ, який виводить з ладу їхній мозок, - вона показала невеличким металевий предмет, виконаний у вигляді іграшкового пістолета. - Все ж нахиліться нижче, я накрию вас ковдрою.

Чи зомбі дійсно не були запрограмовані на перевірку Ельзино автомобіля, чи просто не мали бажання виводити з ладу своєї мізки - sportive авто щасливо виїхало за браму Степлтонової вілли й загубилося в хитросплетінні вулиць-павутин.

- Цікава цяцька, - Грінфілд узяв до рук іграшкового пістолета. - Як вона діє?

- Це просто ультразвуковий генератор. Працює на батарейках. Досить скерувати його на зомбі, як той виходить з ладу. Людвіг виготовив цю річ після того, як один з робітників ледь не розчавив мене візком. З того часу ношу ключ з собою.

- А на яку відстань він діє?

- До десяти метрів, якщо батарейки свіжі.

Ельза спинила машину.

- Далі поїдемо автобусом. Бо моє авто - єдине на всю Британію - не складно зауважити.

- Шкода залишати.

- Як все скінчиться добре, я вам його подарую. Хвилин п'ятнадцять нам треба буде йти пішки. А далі ви сядете в автобус.

- А ви?

Ельза не відповіла.

- Скажіть, чи ви не хочете покинути Людвіга? - зважився Грінфілд.

- Мені байдуже, - кинула Ельза після короткої паузи.

- Шредер говорив, що винайшов спосіб впливати на психіку й почуття людини. Цим він, мабуть, вас і "лікує".

Ельза мовчала.

- Прошу вибачити мою настирливість, але вся титанічна робота і ризик вашого... язик не повертається назвати його чоловіком - вашого колишнього знайомого, Ліндстрема, втрачає будь-який сенс, якщо ви кохаєте Людвіга.

- Людвіга? Він мені байдужий. Я лише відчуваю, що знаю його віддавна.

- Шредер розповідав Ліндстремові, що, вже після вашого одруження, ви схаменулися й вирішили повернутися до Людвіга. Начебто ви раніше були з ним близькі.

- Нічого не можу вам сказати, - після короткої мовчанки озвалася Ельза. - Я нічого не пригадую. Може, й були близькі, але, якби я хотіла до нього повернутися, йому не довелося б мене "лікувати".

- Тому не розумію ваші вагання.

- Мужчини цього ніколи не розуміли.

Сухий завій вітру підхопив хмару куряви, погнав її вулицею і гарячим вихрем жбурнув у обличчя. Грінфілд відвернувся. Услід їм, тридцять метрів позаду, йшов мужчина і, здається, мав намір їх наздогнати. Він не відхилився від хмари пилюки, прийняв її на груди, як послану Богом благодать. Ельза помітно здригнулася.

- Це зомбі, - витиснула, як спазму. - Боже, що робити? Тікаймо.

Схопила Стівена за руку. Незнайомий підійшов ближче. Дивився просто перед себе. А перед ним, крім Ельзи та Стівена, більше нікого не було! Грінфілду стало моторошно.

- Ключ! Ви ж маєте ключ! - згадав раптом. - Втім, не поспішайте, - стиснув її зап'ястя. - Уявм собі його реакцію, якщо це не зомбі. Краще перейдемо на другий бік вулиці.

Вони перетнули дорогу. Мужчина, не сповільнюючи ходи, пройшов далі. Грінфілд полегшено зітхнув. Ельзина долоня, холодна мов крига, дрібно тремтіла в його руці.

- Заспокойтеся, це був не зомбі, - Стівен лагідно стиснув її пальці.

- Це був зомбі, - сказала Ельза переконано. - Він мав пояс з візерунком вужа. Якби я застосувала ключ, ми б злетіли в повітря.

- Що це значить?

- Зомбі, які виконують завдання в місті, носять на собі пояс, начинений вибухівкою. Якщо вони потрапляють у безвихідь, зумовлену незапланованою ситуацією, їх тіло розривається на шматки. Щоб триматися осторонь цих смертників, Людвіг оздобив пояси візерунком вужа.

- Цинізм...

- На зупинці були люди. Так вважав Грінфілд, бо стурбовано обмацав зором паски на животах усіх пасажирів. Під'їхав автобус.

Їх погляди зустрілися. Час вирішувати, промовляли Стівенові очі. Ельза ввійшла в автобус.

Земля вмлівала в гарячих обіймах розпареного дня. З заходу чорною громою сунули важкі хмари. Далеко заклекотів грім. Гроза попереджувала, що вже скоро...

* * *

Небо викручувало на землю брудні полотнища хмар. Каламутні потоки водоспадом виривалися зі вщент переповненої риниви, заливали вікно. Шум зливи все наростав, заповнював простір, притуплюючи будь-які відчуття.

Ліндстрем поволі сходив з розуму серед чотирьох стін Тейлорової хати. Був прикутий до будинку непогодою, а ще більше - угодою зі Стівеном, за якою мусив його чекати тут щонайменше три дні.

"Три дні - це забагато", - думав Олаф. - "Не треба було погоджуватися на цей термін. Якщо зі Стівеном щось трапилось в перший день, то допомога на четвертий буде йому потрібна, як протизачаткові пігулки".

Олаф вийшов на ганок. Дощ весело перішив по бетонній долівці. Далі, ніж за двадцять метрів не можна було нічого розгледіти, лиш видно було, як блискавки щохвилі краляли небо.

Ліндстрем рахував спалахи, бо більше не було що робити, а що на руках десять пальців - він знав це точно. П'ятнадцятий спалах озвався спочатку гуркотом двигуна, а потім до нього долучилося рикання грому.

"Який жартун возиться по хмарах на мотоциклі", - подумав Ліндстрем. Жартун, певно, мав намір заночувати в Тейлоровій домівці, бо до будинку під'їхав забрьоханий мотоцикл. З нього зійшов, теж забрьоханий, Стівен Грінфілд. Витягнув з кишені банкноту і, зливши з неї воду, простягнув водієві. Той добродушно відмовився, розвернув мотоцикл і зник в імлі.

- Давно так лле? - запитався Грінфілд, начебто вийшов з кльозету.

- Та не дуже, але вистачило б на цілий місяць. Як гостина? Тебе добре приймали?

- Так собі. Всі здорові. Обіцяли дати знати. Можливо, навіть сьогодні.

- Так скоро?

- Мають на це всі підстави.

- А що ти там накоїв?

- Я ще сам не знаю, але думаю, що нам про це розкажуть.

- І що будемо робити?

- Ви з Ельзою вернетесь у Стокгольм, а я...

- З Ельзою? Де вона? - Олаф відчув, як стислося горло, аж сльози виступили на зінціях.

- Залишилася в санаторії, за п'ять миль звідси.

- Навіщо?

- Ну, бо була дуже стомлена, хотіла спочити, не розумієш? - Грінфілд дивився кудись убік.

- Ідьмо по неї. Браян дасть автомобіля.

- Стривай! Розумієш... Ельза тепер зовсім інша. Не така, яку ти пам'ятаєш. Вона тебе бачитиме вперше.

Олаф тремтів.

- Ви зараз із нею щойно познайомитесь. І потрібен час... щоб усе було так, як колись. Ми вирушимо до неї за три години. Їй треба спочити. А завтра зранку ви поїдете до Глазго, а звідти - до Стокгольму. Вам не можна залишатися в Британії.

Стівен скинув з себе мокрий одяг і пішов у ванну кімнату.

- Попроси Браяна, щоб подали трохи швидше, ніж звичайно, - гукнув з-за дверей.

Смажене курча, сир, трохи овочів - проста селянська їжа здавалася Грінфілду вершиною кулінарного мистецтва. Ліндстремові ж вистачило духу лише на крихту сиру. Подолавши страву, Стівен кілька хвилин прислухався до боротьби у череві. Курча бадьоро пробивало собі дорогу крізь щільні пласти сиру. Грінфілд допоміг йому келихом яблучного вина.

- Як знешкодити Шредера? - озвався нарешті.

- Це клопіт поліції.

- Поліції? Хотів би я дожити до того часу, коли поліція зважиться посягнути на Степлтона-Шредера.

- Річ у тім, що я телефонував у Стокгольм одному журналістові, Хальстрему. Йому вдалося натрапити на таку ж фабрику зомбі у Швеції.

- Справді? Я гадав, що вони всі у Британії.

- Ще не всі. Шредер не встиг їх перевезти. До речі, знаєш, як він переправляє зомбі через кордон?

- Це цікаво.

- У бетонних блоках!

- ?!

- Шведська поліція вже здобула декілька екземплярів зомбі, замуrowаних у бетон. Шредера взяли наприціл. Бог лише знає, що може статися. Я так переживав, що ми не встигнемо звільнити Ельзу.

- Ну то вже встигли.

Дош ушух, і тільки каламутні струмки вздовж дороги та вогкий пар, здіймаючись у повітря, нагадували про недавню водяну баталію. Тейлор підвіз гостей до санаторію. Старі пані повагом прогулювалися парковими доріжками, хто сам, декотрі - зі старими панями. Це повинно було означати, що після дощу дуже легко дихається.

Ліндстрем задихався. Серце, мов з ланцюга зірвалося, а все ж не встигло гнати кров у скроні, неначе стиснуті обручем. Грінфілд зайшов у корпус. Олаф чекав назовні. Незабаром Стівен вернувся, ледь помітно схвильований.

- Ельза десь вийшла...

- Вийшла? Куди тут можна виходити?

- Прибиральниця каже, що вийшла відразу по моему від'їзді.

- Стіве, але ж була страшна злива!

- То що, ти вважаєш, що її змило водою? - розсердився Грінфілд. - Не репетуй. Будемо шукати.

Розпитування не дало вислідів, бо під час грози всі ховалися у своїх помешканнях. Дідусь, що сидів на лавочці поблизу шосе відтоді, як дощ ушух, сказав, що за той час повз нього проїхали два автомобілі. Одним прибули пани, з якими має честь розмовляти, а другий, сірий "Ягуар", поїхав у керунку

автостради. Старий навіть назвав номер автомашини. Лиш хто в ній був - не зауважив. Ліндстрем сів за кермо й кинувся навздогін.

Смеркалося. Вітер звільнив небо від хмар, а зоря оповила його віночком рожевих квітів. Повернувся Олаф. Він наздогнав "Ягуара" на столичній автостраді. Нічого з того. Незнайоме подружжя поверталося додому.

Ліндстрем відшукав Грінфілда і подався з ним у гори, що нависли над курортом зеленим громаддям лісів. Не встигли вони дійти до узлісся, як з бору вигулькнув Тейлор. Ніс на руках Ельзу.

- Що сталося? - кинувся Олаф.

- Не метушися. Треба її зігріти. Знайшов тут, на горі. Лежала непритомна.

Серце Ліндстрема стислося від болю. Взяв Ельзу на руки. Легша за вечірню тишу, вона схилила голову йому на груди. Очі мала заплющені, повіки дрібно тремтіли. Коси пахли лісовим мохом. Тіло - холодне, мов джерельна вода.

Заніс її до кімнати, накрив ковдрою. Грінфілд позичив у когось глінтвейн.

Ельза розплющила очі, але, здавалося, нічого не бачила довкола себе. Стівен підніс вина. Зробила кілька ковтків, знесилена відкинулася на подушку. Олаф схилився над нею.

- Боже, як я зможу жити? - прошепотіли їй в уста.

* * *

Гуркіт реактивних двигунів сколихнув простір, і Грінфілд не розчув слів, які сказала на прощання Ельза. А вона простягнула йому ключ. Стівен згадав: обіцяла подарувати йому своє авто. Схилилася до вуха й гукнула:

- Документи переоформлю на вас по приїзді!

- А той другий ключ забирайте з собою? - прокричав у відповідь.

- Який? - не зрозуміла.

- Проти зомбі.

Усміхнулася і віддала йому іграшкового пістолета. Стівен махнув рукою і розчинився в юрбі. Повернулася до Олафа, взяла його за руку. Приязні сірі очі, ніжний дотик долоні.

- Рушаємо... мій володарю.

Морок, холод, пустка одного року життя розтанули у вічності літнього ранку.

Грінфілд вирішив їхати автобусом. До від'їзду залишилося ще півгодини. Ревіли двигуни. Авіалінії розносили людей у всі кінці світу. Кожного на своє місце.

У небо здіймався лайнер. На обличчя Стівена лягла тінь його крил.

З самого ранку в поліційній дільниці все стояло сторч головою. Інспектор Маккензі люто вертів червоними від недоспаної ночі очима, доводячи до безтями своїх очманілих підлеглих. Дільниця захлиналася від какофонії телефонних дзвінків. Маккензі хапав трубки обидвома руками, якби міг - хапав би й ногами, однак все одно не встиг віддавати короткі накази розсіяним по місту патрулям. "Якщо це нині не скінчиться, то завтра єдинбурзька поліція перетвориться на армію вар'ятів", - устиг подумати інспектор. У кімнату влетів сержант і доповів:

- Вас питається якийсь джентльмен. Грінфілд його прізвище.

- Так хоч сам господь! Жени його у три шиї.

- Каже, що у справі Степлтона.

- Всі у справі Степлтона, бо зараз інших справ немає. Ну, давай його сюди, тільки обшукай перед цим.

Після короткої метушні до кабінету ввійшов Грінфілд.

- Що там? Кажіть швидше. Ви хто?

- Лікар.

- Лікуєте Степлтона?

- Ні, роблю аборти.

- Це дуже цікаво. Далі.

- Мені вдалося побудувати на фабриці Степлтона. Його справжнє прізвище - Шредер. Я хочу вам допомогти.

- Ось і наш вітчизняний герой не забарився знайтися! Учора дзвонили зі Швеції. Там один газетяр теж побував на фабриці, де виготовляють бетонні каркаси та блоки для Степлтона. Попросили нас конфіскувати кілька блоків. Вони прибули в порт сьогодні на світанку. І знаєте, що ми там знайшли?

- Знаю. Трупи.

- Трупи! Хай їм грець! П'ять трупів, чи то пак, зомбі, як їх тепер називають. Зомбі, замуровані в бетон! Степлтон мав їх оживити.

- Так от, оця нова Степлтонова фабрика вщент заповнена зомбі. Вони виготовляють зброю.

- Боже, куди дивиться наш дурнуватий уряд! І що ви пропонуєте?

- Це я вам повинен пропонувати?

- Ви ж казали, що хочете нам допомогти.

- Так, але мені треба знати, що ви наміряєтеся робити.

- Чекаю дзвінка прем'єр-міністра.

- Заки ви будете чекати дзвінка прем'єр-міністра, прем'єром стане Степлтон.

- Ну то буду виконувати його накази.

- Ви й так до сих пір виконували всі його бажання. Гукніть-но вашого сержанта.

Сержант виструнчився на порозі.

- Тепер накажіть йому віддати ту іграшку, яку він відібрав у мене перед тим, як впустити до вас.

Сержант нерішуче віддав Грінфілдові іграшкового пістолета.

- Це ультразвуковий генератор. Виводить з ладу зомбі на віддалі десяти метрів. Віддайте спеціалістам, хай озброять ними всю поліцію.

Маккензі з цікавістю поглянув на ключ.

- На відстані десяти метрів, кажете? А якщо взяти потужну машину, яка генерує звук тієї ж частоти, то можна було б одним махом покласти всіх зомбі в радіусі десяти кілометрів.

- Ви мене дивуєте, інспекторе, ви ж не на зомбі полюєте, а на Степлтона. Цю цяцьку слід використовувати лише тоді, коли Степлтон буде боронитися своєю армією. І ще одне! Остерігайтеся хапати зомбі, які носять пояс з візерунком вужа. Вони начинені вибухівкою.

- Шефе, вас просить Ллойд, - донеслося з сусідньої кімнати.

Маккензі схопив трубку.

- Слухаю! Куди він прямує? Оточить аеропорт. Запитайте, що він хоче... Вони озброєні? Ну гаразд, поки що не стріляйте... Стривай! Дочекайся Вотерса. Він передасть тобі таку собі цяцьку і навчить нею користуватися, - кинув трубку на апарат, поглянув на сержанта, що стовбичив на порозі, натягнутий, мов струна. - Сержант Вотерс, вільно. Все чули, що сказав оцей пан? Тоді беріть оцю забавку й передайте її Ллойдю.

Сержант обережно, мов гадюку, взяв дитячий пістолет і зник за дверима. Маккензі сказав:

- Степлтон узяв заложників. Прямує в броньованій автомашині на летовище. З ним два фургони зомбі, озброєних до п'ят. Трохи не встигли ми з тим генератором, хай йому грець! Якби ви прийшли вчора...

Убрався в плащ, запалив цигарку, простягнув Грінфілдові руку.

- Дуже дякую. Мені треба їхати.

- Шефе, Ллойд питає, як розцінювати, якщо хтось з наших вб'є зомбі, - гукнув хтось із сусідньої кімнати. - Це буде жертва перестрілки?

- Я ще не знаю. Якого дідька морочите голову! Вони давно мертві.

Стівен зійшов з ганку поліційної дільниці й з полегкістю вдихнув повітря. Його місія була закінчена. Можна повертатися до Лондону. Другу серію прочитає в газетах, якщо ті вийдуть, звичайно. До вечірнього експреса залишилося чотири години. Стівен забрів у ресторан, замовив ситний обід. Та зненацька схопився, наздогнав офіціанта, узяв його за рукав.

- Вибачте, добродію, не потрібно. Я не голодний.

Вийшов на вулицю, відчинив дверця таксі.

- В аеропорт, будь-ласка.

... Натужно ревіли двигуни. Жалісно засвистіло повітря, розрізане гострими крилами літака. Незвоушений голос диктора повідомив, що чийсь рейс відкладається, а чийсь ще не прилетів.

Грінфілд вийшов з автомашини. Майдан був оточений поліцією. Поліціанти ховалися за панцерниками. "Чого б це?" - подумав Стівен. - "Хіба йдуть воєнні дії?" Зненацька тишу розіткнула автоматна черга. Якийсь необережний поліцейський виставив голову з-за сховку і тепер лежить на гостинцю, заливаючи його кров'ю.

Грінфілд повернув голову туди, звідки стріляли. Броньований автомобіль і два фургони трикутником розташовані біля самої будівлі аеровокзалу. Шеренга автоматників правильними півколами оточила цитадель. "Це зомбі, - здогадався Стівен. - Кожен контролює певний сектор свого зору. На ту віддаль, де я стою, вони, здається, не реагують". Грінфілд пригледівся уважніше і аж похолов. Кожен з захисників цитаделі був оперезаний поясом з візерунком вужа. А це значило...

Це означало, що Шредер пішов ва-банк. Як не пан, то пропав. Якщо не вдасться його план, то він загине разом зі своїми створіннями.

- Степлтоне, у вас немає вибору, - порушив тишу, пронизливий голос з гучномовця. - Якщо вам і вдасться отримати літак, то немає на світі такої держави, яка б погодилася вас прийняти. Звільніть заложників і складіть зброю!

Стівен поглянув у сторону панцерників поліції. Притулившись спиною до броні, інспектор Маккензі тримав перед собою гучномовця. Пройшло декілька хвилин, і він знову повторив застереження.

Що ж вони? Будуть далі бавитися в цю гру? Невже не зрозуміло, що Шредер не здасться?

І раптом Грінфілд усвідомив задум інспектора. Поки той морочив Шредерові голову, поміж приватними автомобілями, що загромождали майдан впритул до Шредерової цитаделі, скрадався поліціант у куленепроникній камізельці. Для чого? Це Грінфілд знав напевно і тому холодний піт зволожив його тіло. Для того, щоб підійти до цитаделі на десять метрів і знищити Шредерову програму. Мав з собою Ельзин ключ. А зомбі були начинені вибухівкою.

Маккензі знову затеревенив у гучномовець дурниці, а Грінфілд позирнув на зомбі. Непорушним грізним півколом дивилися вони на ворожий світ людей, з якого колись вийшли. Зомбі не могли бачити відчайдуха з ключем, зате Стівен бачив його дуже добре. Залишилося ще п'ять метрів...

Грінфілд заплющив очі й уявив собі, що зараз буде. Шредер, зомбі, бранці, багато ні в чому не винних людей за мить стануть смоугою чорного диму.

Пригинаючись до землі, Стівен біг до інспектора Маккензі. Над майданом пронеслася хвижа тінь. Ревли реактивні двигуни, заглушаючи відчайдушний крик Грінфілда. Повітря розімкнув стрімкий лет смертоносний куль. Стівен незграбно змахнув руками й покотився долі. Світ розітнувся надвоє, запалакотів багряним полум'ям, і п'ятьма погдинула його відчуття.

У небо здійнявся сніп вогню та диму, забираючи з собою в небуття десятки людських душ.

Веселощі тривали увесь день. М'ясо порізаного на шматочки змія, було основною їжею нескінченної учти. В центрі загальної уваги знаходився Маніс, оточений вдячними поселенцями, які щедро поїли його, засипали похвалами і безмірно улещували. Вино і старання Верени з подругою загнали роздуми про Леонію в найдальші закапелки свідомості.

Оргії і пиятики змінювали одна одну і перетворились у неперервну череду. Маніс навіть не помітив, коли загальна радість змінилася буднями для всіх, крім нього, і лише проблески свідомості фіксували незадоволені погляди поселян і стомлених обслугою жінок.

Одного разу в селищі почулося незвичке тут тупотіння кінських копит.

- Жінко, де можна знайти Маніса - Убивцю драконів? - спитав хтось.

- Он у тій хатині... - пролунала відповідь.

- Як ти думаєш, він мене прийме?

» Якщо він не настільки п'яний, щоб щось зрозуміти. - повним сарказму голосом відповіла жінка.

Маніс, намагаючись не звертати уваги на розпечений обруч, що стискав йому голову, виволікся з хижі.

- Я тут! - вигукнув він, погано контролюючи силу звуку.

- Привіт! - мовив прибулець, зіскакуючи з коня. - Я посланець міста Асгрев. Між моїм паном, торговцем вовною, і чужинським князем виникла суперечка, і він потребує воїна для участі у поєдинку від якого залежить його доля...

Посланець говорив старанно і дуже багато, а Маніс, ледь вловлював зміст його слів, гублячись в зливі компліментів і нескінченних парафразах. Врешті охлялий від випитого герой підняв руку і спроквола буркнув:

- Добре, добре, їду.

Посланець здивувався:

- А про плату ти не питаєш?

Воїн усміхнувся, бо в голову йому прийшла дотепна іронічна відповідь, але за хвилину все змішалось і він лише ствердно кивнув.

* * *

Маніс поїхав не прощаючись і, коли озирнувся з вершини пагорба на врятоване ним поселення, зрозумів, що навіть не знає його назви.

А може так і має бути. Нові приятелі приймуть його і вітатимуть, коли подолає супротивника, будуть лестити і частувати, а коли він покине їх, стомлений надто товстими жінками, надто важким золотом і надто міцним вином, то певне виявиться кимось, кого швидко забудуть, кого не варто ні ненавидіти, ні оплакувати.

Проте Маніс ніколи не мав досить часу, щоб задуматись над цими речами і спробувати щось зрозуміти. Постійно хтось благав його про допомогу, постійно треба було ставати з кимось на герць, відрубувати голови... і завжди той самий захват, галас, плач, сміх, іржання, вислови кохання...

- Це ти, Маніс, герой з Асгреву, убивця драконів?

Чужинець мав тонку легку шпагу, обов'язковий атрибут тутешніх аристократів, жадоба слави яких непропорційна до сили їх плечей.

Вирваний із звичного стану несвідомості, спричиненого нічною п'ятикою, воїн неохоче підвів голову, роздумуючи чи не позбутися надокучливого прохача. Проте незнайомиць виявився прудким на язик.

- Твоя слава сягнула аж до мого володаря, короля Таутору, і він виявив бажання найняти тебе.

- Кому ж на цей раз треба підрізати горло? - гаркнув Маніс. - Неслухняному князеві? Якомусь ящурові, що тривожить сон обивателя? Чи може твій пан хоче виставити мене на поєдинок зі своїми лицарями?

Прибулець усміхнувся і непрошено присів поряд.

- Зовсім не те. - відповів він. - Небезпека, з якою ти мав би змірятись силою, дещо іншого гатунку і, можливо, навіть ти зі своєю сокирою небагато зможеш.

Герой аж порскнув зі злості, бо ще жоден з тих, хто просив його допомоги не говорив з ним таким тоном. За довгі місяці перебування в цьому світі, ще не знайшлося подвигу, який Маніс не зміг би здійснити. Все те ж м'ясо, що легко рубається, крихкі кості, нетривкі панцирі, монотонність схожих сценаріїв подій. Згадуючи все це, він інстинктивно сягнув своєю величезною долонею за келихом, але співрозмовник зупинив його.

- Я хотів би, щоб ти дав згоду або відмовився тверезим.

Ці слова незнайомця гостро зачепили самолюбство Маніса, бо, хоч його слава пияка була не меншою, ніж слава воїна, ще ніхто з живих не осмілився йому про це нагадати. Убивця драконів

уважніше зиркнув на молодика, але не помітив на ньому жодних символів підданства... можливо він і заслуговував на те, щоб ще трохи пожити.

- Мій король закликає тебе до боротьби з противником, який володіє магією. - продовжував прибулець. - Таємні сили, закляття, пекельні потвори, перешкоди, які може здолати лише виняткова людина... Я знаю, що ти ніколи не питаєш про винагороду, але, якщо вдасться виконати задумане, будь-яке твоє бажання буде виконане. Мій пан готовий віддати тобі владу над цілою провінцією з відповідним титулом суверена і...

- Ти добре говорив. - вгамував його воїн. - Я ніколи не вимагаю нічого наперед.

Молодик почервонів, бо, судячи з усього не звик, щоб його перебивали, але на протест не відважився, а Маніс відчув мстиве задоволення, схоже на те, яке відчував при благаннях про допомогу від бідних і від сильних світу цього, що боялися його не менше, ніж можливих втрат. Чим більше було подвигів і розлитої крові, тим чувся міцніше, навіть якщо все завершувалося лише кількома хвилинами таємної сатисфакції.

- Я вважаю, що добре було б вирушити зараз. - запропонував посланець. - В дорозі познайомимося краще, зови мене Фредо.

Але спільна подорож до нової пригоди не спричинила зав'язування хоча б приятельських стосунків між двома чоловіками, один загруз у своїх роздумах, інший їхав відчужений і повний зверхності.

Нарешті верхівці добрались до стіни лісу, дерева якого творили густе сплетіння і були схожі на мури потужної фортеці, над якою височіли страхітливими вежами могутні дуби.

- Ото Зелене Місто. - тремтячим від емоцій голосом одізвався Фредо. - В ньому перебуває наш противник.

- Незвична назва для лісу. - зауважив Маніс, якого огорнуло дивне передчуття.

- Це страшний ліс. - продовжував попутник. - В його чорних тернистих криївках чаїться страх і смерть, а в найпотаємнішому місці ховається найбільш бажаний для людини скарб. Жодне військо не змогло б його здобути і жоден розсудливий чоловік не відважився б туди піти...

- Світ повен шаленців. - скептично зауважив Маніс. - А твій король власне знайшов одного.

- Двох! - відповів Фредо. - Бо я їду з тобою.

- Боїшся, що я втечу зі скарбом?

Фредо мовчки труснув головою і раптом затрубив в ріг, який непомітно витягнув з торби, причепленої до сидла. Різкий звук завмер в повітрі, а за мить з-за обрїю долинув подібний, зливаючись з попереднім в одну цілісну фразу.

- Щось твій король не дуже довіряє своїм шаленцям. - реготнув Маніс. - А може шуканий скарб такий великий, що потрібна ціла армія для його охорони?

- Вони будуть чекати, аж поки ми не повернемось... Якщо повернемось. - відповів Фредо. - Але зараз не варто тратити час на суперечки. Хоч день ще і довгий, але далєбі не безмежний.

Шукачі скарбів залишили коней біля кошлатих зарослів і далі пішли пішки, обдираючи одяг і шкіру колючками ожінових кущів. Через якийсь час промені сонця загубились в гушавині і з ними перервався останній зв'язок з безпечним буденним світлом. Незнані дерева мали дивні обриси і, неначе колони, підтримували величне склепіння зеленого листя; незнані звуки і крики невідомих тварин безперестанно наповнювали таємничий ліс, посилюючи почуття загрози.

Незабаром мандрівники наштовхнулися на перші сліди смерті, це були скелети їх попередників. Погризені білі кості були розкидані на килимі моху і різко виділялись на його зеленому тлі.

- Цікаво, що за звір міг зробити таке з людиною? - злякано запитав Фредо, вказуючи на потрошений череп.

- Такий, якого важко було б стримати твоєю позолоченою шпажкою. - зіронізував Маніс.

Фредо промовчав і, стиснувши міцно інкрустоване руків'я, рушив далі, але несподівано затримався.

- Що це?

Галас, що наближався, нагадував відгомін літньої бурі, але доходив не з неба. То двигтіла земля, неначе зрушена тисячами тон живої ваги, понад нею котилася хвиля звірячого рику.

Фредо ніби зпаралізувало, адже він ніколи не бачив кількатонної потвори, а тим більше не змагався з нею. Для Маніса цей звук був знайомим хоч і неправдоподібно помноженим, начебто драконів було десятки, чи сотні. Хоч стіна зелені і приховувала напасників, але воїн знав, що скоро вони будуть тут. Він одним стрибком опинився на найближчому дереві, втягаючи за собою і компаньйона. В цю мить земля під ними заройлася від розлучених рептилій, які швидко пробігли і зникли в хащах.

- Що це... Що це було? - безтямно випитував Фредо.

Маніс хотів було відповісти, але збагнув, що для людей цього примітивного світу і слон мав би видатись незбагненим і страшним.

- От і пояснення куди поділись наші попередники, але треба рушати далі поки дракони не повернулись.

Напарники знову заглибились в ліс, користуючись, поки можливо, стежкою, витоптаную потворами. Пізніше дорога знову закрилась сплетінням кошлатого гілляччя.

- Як тут взагалі можна зорієнтуватись? - обурився Маніс. - Не видно навіть сонця!

- Йдемо вперед. Рано чи пізно кудись дійдемо. - відповів Фредо.

- Ну то витягай шпагу і роби прохід, мені вже досить подряпаної шкіри.

Фредо заперечливо покрутив головою і мовив:

- Зарадиш в тому і своєю сокирою, а я не буду затуплювати гострого клинка.

Маніс не став наполягати, бо краєм ока зауважив легке тремтіння листя за плечима і пішов вперед, залишаючи пригоду своєму попутнику. Не встиг він зробити і кількох кроків, як Фредо голосно лементуючи і лаючись, упав в обіймах величезної змії.

- От і настав момент притупити клинок своєї безцінної шпаги. - саркастично промовив Маніс, без жодного наміру допомогти Фредо.

Той у відчайдушному ривку спромігся висмикнути з піхов стилет і встромити його в лускувате тіло гада. Але цей безнадійний жест не зміг стримати атаку і Фредо схопив змію за голову, відпихаючи її від свого горла. Смертельні обійми посилювались, але жертва розпачливо опиралася. Маніс, стоячи осторонь, розкошував видовищем, кінець якого легко було передбачити.

- Скажи, коли мені втрутитись. - хмикнув він.

Бідолаха, здавалось, його не чув, принаймі на благаання не спромігся. Він боровся далі, аж поки всупереч усяким припущенням, змії програв; ніби за допомогою якогось закляття, тугі кільця розплелись і без руху впали на землю.

Тріумфально вигукуючи, Фредо кількома ударами шпаги відсік пітонові голову і кинув її до ніг Маніса.

- Хто б не господарював у цьому лісі, він добре знає як приймати непрошених гостей. Збираймося, бо нас застане тут ніч!

Здавалось, що час зупинив свій біг, навколишній простір видавався нерухомим, наче покинутий духами гробівець. Тернисті кущі поступилися місцем м'яким килимам з духм'яних трав і мохів. Навіть дерева перестали виглядати такими агресивними. Віддалені і невизначені звуки зраджували присутність всіляких потвор у хащах, але не становили наразі ніякої небезпеки. Раптом у цей звуковий фон вдерлась глуха нота, повільний дерев'яний удар, який супроводжувався тихим шумом.

- Мабуть неподалік річка. - якось несподівано мовив Маніс.

Його напарник зиркнув на нього зацікавлено. - Звідки ти про це знаєш? Що, був тут колись?

- Можливо. - відповів воїн, якому з напівзабутих уривків почала складатися в цілісну картину мозаїка незрозумілих ще до кінця передчуттів. Колись давно вже хтось казав йому про місце з зеленими вежами дерев і про ріку.

Перший потічок, що перегородив їм дорогу, був просто ровом, наповненим рвучким струменем води, що крутила колеса млина, лопатки якого, вдаряючи у видовбаний пень, видобували з нього жалібне бубніння.

- О, це вже явно не справа звірів. - зауважив Фредо.

- Слушно. Мабуть це спосіб керувати тими потворами, що ми зустрічали. - згодився Маніс.

- Наш господар повинен бути десь тут поблизу. - відповів Фредо з легким піднесенням в голосі і перескочив на той бік рівчака.

Згодом мандрівники натрапляли на інші потічки і різноманітні свідчення діяльності хитрого розуму, аж поки не дійшли до порослої густим очеретом великої річки. Там, порадившись, обоє вирішили йти внииз по течії.

- І тут мали б бути сховані ці казкові скарби? - розсміявся Маніс, зауваживши ветху халупу, що стіяла на розхитаних палях.

Фредо наче його не почув і, ніби підштовхуваний таємничою силою, кількома стрибками подолав віддаль по кладці до входу, рішуче відкидаючи старезну заслону, що служила дверима.

Убивця драконів поспішав за ним, вже знаючи кого зустріне всередині.

* * *

Леонія не здавалась ні старшою, ні зашкарублішою, ніж була останнім разом, коли Маніс бачив її в іншому світі і в іншому часі. Вона так само спазматично тримала костур, зігнута під тягарем незлічених років, з очима безжальними і злостивими, здатними проглянути до глибини душі кожного. Навпроти неї стояв з оголеною шпагою Фредо. Його обличчя було перекошене гримасою злої насмішки. Зайшовши всередину, Маніс виразно відчув, що його тут не чекали.

- Ось і наш герой. - буркнув знервовано Фредо. - Він зумів завести мене до тебе і дістане за це нагороду. Але спочатку поговоримо про мою.

Леонія захихотіла, зовсім не злякана вістряем клинка, приставленого до її горла.

- Його розум є протиставленням його прекрасним м'язів. - пробелькотіла вона. - Але все таки він не настільки дурний, як виглядає, і можна впевнено стверджувати, що між нами також існують певні стосунки.

- Ви знайомі? - здивовано запитав Фредо і, не чекаючи відповіді, відступив убік, щоб тримати обох під контролем.

- Звичайно. Я витягнула його зі світу, в якому він жив і дала йому тіло, якого він прагнув. Тепер я бачу, що йому вдалося досягти певної слави, якщо сам король бере його за товариша в дорозі до мене.

- Король? - машинально повторив здивований Маніс, викликаючи у Леонії пароксизм сміху.

- А - а, то він нічого не знає? - заскреготіла вона співчутливо. - Не знає його величності короля Таутору, володаря багатьох земель і багатьох міст, одержимого спрагою здобуття одного скарбу, якого не має... безсмертя...

- Замовкни, стара! - грізно викрикнув можновладець. - То чого я прагну не повинно його цікавити, а за допомогу мені він одержить винагороду...

- Так, так! Можу собі уявити ту нагороду... Ти, як і раніше, вживаєш отруту, чи тепер надаєш перевагу чомусь іншому, наприклад перегризанню горла уві сні...

Маніс миттєво зрозумів, чому ледь дряпнутий шпажкою велетенський змій так швидко випустив дух і чому Фредо не бажав використовувати своєї зброї для торування дороги в лісовій хащі.

- Дурню, не вір їй. Хіба ти не бачиш, що відьма хоче посварити нас!?

- Твоя шпага?.. - видусив з себе воїн. - Вона є затруєною?..

Фредо посміхнувся:

- Звичайно! І тому раджу тобі визначитись на чиєму ти боці. Навколо лісу тисячі людей чекають мого повернення. Сам не даш ради...

- Ти теж! - вигукнув убивця драконів, а страх, що виималювався на обличчі короля засвідчив, що той в останньому проблиску свідомості все зрозумів. Важка сокира перетяла спочатку шпагу, а потім розчерепила голову і глибоко увійшла в грудну клітку.

- Отже ми знову разом. - захихотіла стара, смачно спльовуючи на ще теплий труп коло її ніг. - Той бешкетник хотів мене вбити, але я ще не нажилась на цьому світі.

- Слухай, а ти справді знаєш секрет безсмертя? - спитав Маніс, а Ленія відповіла питанням на питання:

- А що, ти хочеш стати безсмертним?..

- Так!..

- Воістину не знаєш, чого хочеш... - забелькотіла відьма. - Не знаєш нічого! Про таємні сили, що об'єднують всесвіт і одночасно ділять найнижчі клітини, про множинність світів і багатомірність простору... Ти є лиш мікробом, от і заалишайся ним, якщо хочеш бути щасливим. Повертайся до своїх жінок і драконів! І постарайся забути цей день!..

Маніса вразило таке відношення до себе, як до капризної дитини, адже він міг одним рухом скрутити карк тій нікчемній старушенці.

- Ти не позбудешся мене так легко, Леоніс! - ледь тамуючи шаленство, мовив герой. - Я врятував тобі життя і ти повинна віддячити мені! Я хочу мати твою силу, хочу переноситись з одного світу в інший, хочу бути великим чаклуном... Хочу бути вічно!..

В словах Маніса чувся виклик, а розум його наче несподівано звільнився з пут нерухомості і отупіння. Леонія, ніби чекала на такі слова, тільки очі її звузились до двох рисочок на поморщеному обличчі.

- Ага, значить знов змінитись... вже ані Маніс, ані бухгалтер... всі і ніхто. А ти дійсно віриш, що своїм малим розумом здатен досягнути таку могутність?..

Воїн випнув з гордістю широкі груди.

- Так! - з цілковитою впевненістю промовив він і підкреслив її небезпечним замахом гострої сокири над головою відьми.

- Що ж!.. Ти сам того хотів, убивце драконів... - гірко зітхнула стара. - Відтепер маєш бути дуже пильним, бо від цієї миті лише твій розум вирішуватиме ким будеш і де житимеш...

З гримасою втоми на обличчі вона розхилила шати на рівні грудей і витягнула звідти шкіряний поясок, на якому висіла дерев'яна голівка якогось демона.

- Ти не повинен звертати уваги на форму! Немає сенсу говорити пришельцю з двадцятого століття про закляття та магію, бо він не повірить... Та огидна голова вкрала мені найкращі роки молодості, але не про те зараз мова... Ти повинен носити його постійно і при дійсно великому бажанні він дасть тобі змогу творити чудеса, бути де захочеш і прибирати таких форм, які забажаєш... Але поведься розсудливо... Можливі помилки і труднощі, але, коли маєш мрію і бажання...

- А ти... відмовляєшся від такої влади? - завагався Маніс. Відьма розсміялась, показуючи рідкі жовані зуби:

- Не переймайся цим. Раг о чи пізно ти стомишся і тоді амулет знов перейде до мене. Бери і пробуй!..

Але Маніс уже нічого не чув, він тримав в руді дерев'яний амулет і згадував те місце куди хотів повернутись: рух на в лицах, колекцію коміксів, стереокомплекс, авто... Коли перед

внутрішнім зором перебігали образи майбутнього, навколишній світ став втрачати форми, розмазуватись, зникати...

- Гей, шановний! Ви постійно головою в хмарах?

Чоловік прийшов до тьми і побачив краєчок столу, де лежали складені в стоси папери, обгризена ручка і на гладенькій поверхні якого відбивалась презирлива усмішка начальника.

- Я перепрошую!..

- Прошу ці перепросини подарувати собі... - відрубав начальник. - Мало того, що він весь день байдикує, то ще й лік часу загубив...

Бухгалтер щось промимрив в своє виправдання, поспішно натягнув на себе плащ і прожогом вийшов з приміщення. В голові клубочився туман, а рухи нагадували рухи робота. Щойно ж був велетом і богатирем, а зараз перетворився в кволого паяца серед юрмища подібних хробаків, що метушаться в вечірній імлі ще неосвітлених тратуарів.

- То не сон! - подумалось йому і він поспіхом став шукати пасок з амулетом. Знайшовши на грудях голівку демона, бухгалтер зітхнув з полегшенням.

- Можу! - кричало його ество. - Я можу!

Чоловік сконцентрувався у шалючих в його мозку прагненнях і враз все зникло. Навколо точилась страшна бійня: удари, падіння, крики вираючих і звуки бойових сурм, а він в позолоченій амуниції розсипає наліво-направо нищівні удари з висоти прекрасного жеребця...

- Можу! - вигукнув він, розігрітий битвою і спинив коня, який враз перетворився в розпашіле жіноче тіло...

- Можу! - ще голосніше заволав він і упевнено встромив меча прямо в гидкі очиці неймовірної потвори, яка готувалась до нападу на нього... Герой пригадав плоске і нікчемне життя бухгалтера, життя, до якого міг при бажанні і повернутись. Адже і воно має свої приємності...

Несподівано почувся голосний звук. Хто це кричить? Безсумнівно не він! І не потвора!.. Той звук видобувався з горла дивної конструкції, блідої в світлі матових ліхтарів, неочікуваного споглядача титанічного поєдинку. Останнього поєдинку...

- Хто це був?

- Не маю уявлення! Я бачив тільки, як він простував усміхнений просто під трамвай...

- Боже мій! Чому якраз мені мусив трапитись на дорозі божевільний? Хто б міг засвідчити, що то не моя вина!..

Сирена швидкої допомоги. Тиша...

Переклад з німецької і адаптація Ю. Перетятка

Незалежний ілюстрований журнал ФІРА. Реєстраційне свідоцтво серії "ЛІВ" №155.

Приватне видання. Тираж 5000 прим. Обсяг - 4 др.арк.

Адреса редакції: 290011, Львів-11, а/с 9031 .

Головний редактор **Юрій Перетятко.**

ТРАН

Ц. КРВ.

" ФІРА " незалежний журнал для дорослих і дітей. Завжди актуальні і цікаві матеріали і все це вартість меншою, ніж 100 гр. ковбаси чи півпачки цигарок.

Зате духовний здобуток неоціненний, бо лише тут твори майбутніх українських літературних геніїв, а для розваги - комікси, фантастика і таке інше. На фоні загального зростання цін на друковану продукцію, ціна на цей журнал неужильно

падає! " ФІРА-коміксу", де вас чекає зустріч Незабаром випуск журналу " ФІРА "

з популярним молодих художників. Можливо вам у Львівських лялечки К У П У Й Т Е кого

бо лише він допомагає журналу " ФІРА " прогресі і розвитку. Нами і по дорозі у інші страшенні історії, захоп творчі бачення погоні, несподівані експерименти, і не несе відповідальності за художні якості опублікованих творів. Отже наважуйтеся, невтомні і уперті. До наступних зустрічей!!!

ФІРА

Писати треба на таку адресу: 290011, Львів-11, ав./с. 9031. (редакторів)

" ФІРА "

Три колеса

ЦІНА КРБ.

КОМІКС

ЮЮЮЮЮЮ

ФАНТАСТИКА

ІНФОРМАЦІЯ

РОЗВАГА

АВАНГАРД

№4